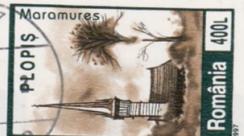

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA

1853

Băncescu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Anul 150
SIBIU
15 iulie
și
1 august
Nr. 27—30
2002

Telegrafii

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Adeverirea de pe Tabor, că Iisus este Fiul lui Dumnezeu

Muntele Taborului s-a suit Iisus, spre a se schimba la față. A luat cu sine numai trei apostoli, ca „din gura a doi sau trei martori să iasă adevărul” (Deut. 19, 15). Acolo sus, în singurătate, Iisus s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl ca să le poată arăta acestor apostoli strălucirea sa dumnezeiască, spre a-i convinge, că El este adevăratul Mesia și Fiul al lui Dumnezeu. Rugăciunea lui Iisus a fost ascultată, căci în timp ce se ruga, fața lui a strălucit ca soarele, iar veșmintele lui s-au făcut albe, ca zăpada, în bătaia razelor solare. Strălucirea și mărirea dumnezeiască, sălășluită întru Iisus, a răzbit prin materia trupului și prin hainele sale, vădindu-se în exterior (Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentariu, vol. III, Cernăuți, 1933, p. 524). S-a anticipat astfel mărirea la care avea să ajungă întru adevărul a lui Iisus, după învierea sa din morți.

Pe neașteptate și-au făcut atunci apariția doi bărbați: Moise și Ilie, care vorbeau, cu Iisus, despre moartea lui în Ierusalim, pentru izbăvirea din păcat a neamului omenesc. Auzind ap. Petru convorbirea despre moartea ce avea să vină asupra lui Iisus și uimit de admirabila privescătoare a căutat să rețină această stare sublimă. A propus să facă trei colibe: pentru Iisus, pentru Moise și pentru Ilie. O, dar pe dată, un nor luminos i-a umbrat și cei trei apostoli s-au înspăimântat, auzind cele grăite de însuși Dumnezeu-Tatăl: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit; pe acesta să-l ascultați” (Matei 17, 5). La aceste cuvinte, apostolii au căzut cu fețele la pământ. Iisus venind la ei, i-a atins și le-a zis: „Sculați-vă și nu vă temeți”. Ridicându-se, ei l-au văzut pe Iisus singur, care le-a cerut să nu spună nimănui ce au văzut, până ce Fiul omului nu se va fi sculat din morți (Matei 17, 7—9). Cei de față nu se mai puteau îndoi de faptul, că Iisus este Fiul lui Dumnezeu.

Apostolii Petru, Iacob și Ioan s-au învrednicit a atinge culmea Taborului și de a privi strălucirea mării dumnezeiești, luați fiind cu sine de Iisus. După cuvântul

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Început de drum în vremuri mari: cel de-al 71-lea Congres al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*

Între 12—14 Iulie a.c. a avut loc la Montreal, în Canada, la Biserica „Sf. Ioan Botezătorul”, păstorită de P.C. Pr. George Chișcă, lucrările celui de-al 71-lea Congres al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, prezidat de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, venit special în fruntea unei delegații de la București, pentru a face hirotonia întru arhieru și instalarea noului Arhiepiscop al acestei eparhii, în persoana I.P.S. Dr. Nicolae Condrea, ales în această funcție la Congresul Electoral al Arhiepiscopiei în Martie a.c.

Din delegația condusă de P.F. Părinte Patriarh au făcut parte, pe lângă alți reprezentanți ai presei și ai televiziunii, I.P.S. Dr. Teofan Savu, Mitropolitul Olteniei, fost locum tenens de Arhiepiscop la Arhiepiscopia nordamericană, I.P.S. Dr. Serafim Joantă, Mitropolit Germaniei și al Europei Centrale, I.P.S. Dr. Iosif Pop, Mitropolit al Europei Occidentale și Meridionale și locțiitor de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în

America și Canada, P.S. Ioan Selejan, Episcop de Covasna și Harghita, P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, P.C. Arhid. Prof. Mircea Oros, P.C. Arhid. Costin Spiridon, P.C. Diac. Zaharia Matei, P.C. Pr. Costică Stoica, Consilier Patriarhal, P.C. Pr. Mihai Tița, Consilier Patriarhal, și desigur, P.C. Pr. Arhimandrit Dr. Nicolae Condrea, noul titular al Arhiepiscopiei româno-americeane.

Congresul a început Vineri la ora 9 AM cu slujba Utreniei și a Sfintei Liturghii, urmată de Te Deum la care au participat preoții Arhiepiscopiei cu delegații mireni și mulțimea de credincioși români din Montreal și din alte locuri. La ora 1 PM, după masa de prânz luată în sala socială a Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul”, Consiliul Eparhial s-a întrunit pentru a trece în revistă pe de-o parte problemele ce urmau a fi supuse atenției sau aprobării Congresului, a doua zi, și pe de altă parte pentru a finaliza organizarea lucrărilor acestui for. După masa de seară luată în sala

Bisericii amintite a urmat Slujba Pavcerniței urmată de o conferință pastorală cu Prea Fericirea Sa Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Adresându-se liber unei numeroase audiențe venite special pentru acest eveniment, P.F. Sa, după un cuvânt de bun venit, a accentuat faptul că este pentru prima dată în istoria acestei Arhiepiscopii că arhipăstorul duhovnicesc al tuturor credincioșilor români de pretutindeni se află în asemenea împrejurări adresându-se lor.

Vorbind în general despre progresul nestăpănit al științei, tehnicii și economiei moderne și despre impactul negativ pe care acesta îl are asupra valorilor noastre tradiționale care de 2000 de ani călăuzesc viața și ocrotesc comorile sufletului neamului

(Continuare în pag. a 3-a)

THEODOR DAMIAN

* Extras din Revista „Lumină lină” a Institutului Român de Teologie Ortodoxă și Spiritualitate, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel nr. 3/ iulie-septembrie 2002. New-York.

20 09 02 12
Aniversări

Imnul „Deșteaptă-te Române” după 154 ani de la lansare

În ciuda unei bogate literaturi aplecate asupra acestui subiect deosebit de atrăgător, la această dată paternitatea imnului „Deșteaptă-te Române” rămâne încă o incertitudine. Ne simțim obligați ca în contextul evenimentelor din 29 Iulie a.c., care promovează sărbătoarea națională la Râmnicu-Vâlcea sub înaltul patronaj al Președinției, Guvernului și al Academiei Române, să aducem din nou în lumină adevărul conferit de documentele autentice din Șcheii Brașovului privind paternitatea acestui imn. Recentele cărți dedicate acestui subiect și numeroasele articole pe acest subiect din presa locală și națională se pare că n-au fost încă recepționate.

Afirmațiile noastre privind paternitatea brașoveană a versurilor și melodiei se bazează pe propriile mărturisiri ale dascălului scheian George Ucenescu, lăuate în manuscrisul său de cântece păstrat la Academia Română, pe care le reproducem ca argument: „Încă din anul 1844, subscrisul (George Ucenescu) aflându-mă învățător și cantor la Biserica Sfintei

Treimi de pe Tocile, care este comuna Bolgarseghiului de sus, în Brașov (n.n. Scheiului), poetul Andrei Mureșianu ca rudenie cu parohul Vonifatie Pitiș, venea vara des la grădinile parohului pentru aer și pentru cereașe. Sosind furiosul an 1848, poetul căuta o melodie după care să compue un sonet care să se cânte între amicii ce era să se adune în grădina parohului pentru petrecere de seară, cu cântări, cu mâncări și băuturi, în onoarea cereșilor. Am cântat multe cântece de probă, iar sosind la următorul cânt „Din sânul mamei mele” și cântându-l, a rămas poetul pe lângă această melodie, obligându-mă ca pe Dumineca viitoare să mă aflu și eu împreună cu oaspeții invitați la grădina ca să cânt după melodia aleasă poezia ce o va compune până atunci. În Duminica hotărâtă iată că vine poetul împreună cu 4 domni români (n.n. Nicolae Bălcescu, I.C. Brătianu, Magheru și Cezar Bolliac) și șezând cu toții pe iarba verde și cu cereașe înaintea, îmi dete D. Andrei Mureșianu poezia făcută „Deșteaptă-te Române”, îi probăm puține rânduiri și văzând în tot melosul că este o minune potrivit, l-am cântat cu vocea mea tânără și puternică până la fine. Mai repetându-l odată, toți domnii învățând melodia din auz, cântau împreună, mulțumind și urând multă viață și sănătate marelui poet. Din ziua aceea cântecul „Deșteaptă-te Române” s-au făcut cel mai plăcut și familiar, iar eu eram poftit în toate părțile ca să-l cânt și să învăț tinerimea a-l cânta mai bine și regulat”.

Mărturisirea autorului certifică adevărul, care poate fi subliniat astfel: a) Versurile lui Andrei Mureșianu sunt scrise în cea efervescentă revoluționară a întâlnirii dintre revoluționarii munteni și moldovenii veniți de la Blaj, de pe Câmpia Libertății, la Brașov; b) Pentru a se crea ambianța întâlnirii, protopopul de atunci Vonifatie Pitiș solicită concursul poetului Andrei Mureșianu, înrudit cu el, precum și al lui George Ucenescu, dascălul de cântări și (pe atunci)

(Continuare în pag. a 2-a)
Prof. dr. VASILE OLTEAN

Evocare istorico-teologică a Sinodului de la Iași - 360 de ani

Contextul istoric face ca după căderea celui mai glorios Imperiu — cel al Bizanțului, să ia amploare expansiunea otomană ce amenința din ce în ce mai mult țările europene. În ciuda acestui fapt unele teritorii care nu au fost sub ocupație otomană, cum ar fi Țara Românească, Moldova, Rusia, Ucraina au devenit loc de refugiu al culturii și spiritualității teologice răsăritene, un Bizanț după Bizanț. Privit în ansamblu secolul al XVII-lea reprezintă pentru viața bisericii, în special pentru cea din Moldova, o glorioasă pagină de istorie cu mari vlădici, cărturari și luminători în cuvânt și faptă, sub binecuvântate domnii, precum cea a domnitorului Vasile Lupu (1634—1653), domnie sub care biserica din Moldova cunoaște cea mai înfloritoare și strălucitoare perioadă pe care nu o mai cunoscută decât sub domnia binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt.

Ca expresie a iubirii de carte, marii învățați ai vremii au înființat primele tipografii, mediu prielnic de dezvoltare a scrișului și valorilor culturale, s-a dezvoltat arta prin ctitorii de biserici și mănăstiri — Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, capodoperă europeană —, promovarea școlii românești prin înființarea de colegii — Colegiul celor 7 arte de la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, după modelul celui de la Kiev, grija față de preoțimea vremii, mai ales în timpul marelui cărturar Mitropolit Varlaam, care și-a ocrotit clerul prin drepturi și scutiri, strânsele legături cu bisericile surori în special cele cu biserica de la Kiev prin personalitatea Mitropolitului Petru Movilă, promotor al culturii și apologet a credinței ortodoxe amenințată de prozelitismul vremii. Dar cel mai important moment al spiritualității românești al secolului al XVII-lea rămân atât aducerea moaștelor Sfintei Cuvieșe Parascheva de la Iași și mărirea ei la Iași, cât și Sinodul de la Iași și mărturisirea de credință.

Situația politică, socială, culturală și religioasă din Ucraina îngreunată de expansiunea polonă de la jumătatea secolului al XVII-lea, prin promovarea propagandei catolice iezuite, cât și ocupația otomană a

Constantinopolului au făcut ca Mitropolitul Petru Movilă să hotărască desfășurarea sinodului la Iași în Moldova, țară ortodoxă și țara sa de origine. Ca evenimente pregătitoare marelui sinod ce avea să se desfășoare la Iași, Patriarhul ecumenic Partenie I, care a și binecuvântat ca sinodul să se țină la Iași, trimițându-și delegați: pe Porfirie, fostul Mitropolit al Niceii și pe Ierom Meletie Syrigos, dascăl și predicator al patriarhiei, originar din Creta, fiind și cel mai învățat teolog grec al secolului XVII. Mitropolitul Petru Movilă trimite și el delegați de la Kiev, pe Isaia Kozlovski, egumenul mănăstirii Sfântul Nicolae, rectorul colegiului movelean Iosif Gorbăcki și Ignatie Starușici, predicator al catedralei Sfânta Sofia. Din Mitropolia Moldovei a participat însuși Mitropolitul Varlaam, cu episcopii sufragani: Evloghie al Romanului, Anastasie al Rădăuților, Gheorghe al Hușilor și Ieromonahul Sofronie Pociatki, egumenul mănăstirii Trei Ierarhi din Iași. Un aspect foarte important a fost participarea însuși a domnitorului Vasile Lupu, imitând pe marii împărați de odinioară ai Bizanțului, care a deschis și a prezidat lucrările sinodului. Întâlnirea celor trei mari ramuri ale ortodoxiei: greacă, slavă și română este o premieră pentru istoria Bisericii universale.

Prin harul lui Dumnezeu, la 15 septembrie 1642, în trapeza Mănăstirii Trei Ierarhi din Iași s-au început lucrările celui mai important sinod al vremii și care s-a încheiat după 43 de zile la data de 27 octombrie același an.

Prima dezbateră teologică pusă în discuție la lucrările sinodului a fost combaterea și anatimizarea celor 18 puncte ale Mărturisirii pusă sub numele lui Ciril Lucaris, căruia, pe vremea ostilităților confesionale dintre ambasadele catolică și cea protestantă, prin abuz și compromitere i s-a pus acuzația că este autorul mărturisirii cu cele 18 puncte calvine. Potrivit documentelor

(Continuare în pag. a 4-a)

Protos ANDREI IONIȚĂ,
Mănăstirea Neamțu

În zori s-a stins o Candelă Basarabeană

Am aflat de curând de trecerea la cele veșnice a părintelui Vasile Țepordei. S-a născut la 2 februarie 1908 în localitatea Crâmpești, jud. Cahul în sudul Basarabiei. Și iată că după o frumoasă viață, dar și foarte grea, căci avea anul acesta 94 de ani, a fost chemat la Domnul în zorii zilei de 16 mai 2002. După o grea suferință pe care a împărțit-o cu soția sa Gliceria, care, după cum îmi scrie, la rândul ei suferă de o boală, artroză și este la o vârstă de 83 de ani. Dumnezeu să-i dea sănătate și putere pentru restul vieții și pentru tot ce a făcut pentru părintele.

Părintele Țepordei provine dintr-o familie de oameni studioși și cu frică de Dumnezeu. Tatăl citea printre altele: Cuvântul Moldovenesc, Albina, etc. A fost dat să învețe la școală românească, având manuale românești. Mai apoi la Seminarul Teologic din Chișinău, între 1921—1929. A urmat și Facultatea de Teologie din Chișinău, unde a avut printre alți mari profesori pe Gala Galaction, arhim. Iuliu Scriban și pe poetul Nichifor Crainic ș.a.

Mai târziu urmează Seminarul Pedagogic Universitar din Iași. Toate studiile lui au fost numai în limba română. A condus mai apoi publicații, în 1937 publicând o carte despre scriitorul Alexei Mateevici. A fost director la ziarul „Raza” pe care l-a trimis tuturor preoților și cântăreților. Apoi a mai condus ziarul „Basarabia” și altele, făcându-l un preot iubit și stimat de toți basarabenii.

Îmi aduc aminte că pe părintele Țepordei l-a numit părintele Cunescu: „steagul Basarabiei românești”.

A fost un preot mare, una din conștiințele Basarabiei care a trăit până de curând în București, unde după multe lupte, acum și-a dat sfârșitul. Părintele Vasile a fost un preot mare pe care l-a dat Basarabia și care în sfârșit se duce la Dumnezeu, pe care el l-a slujit cu toată inima și

cu bună conștiință. A slujit la biserica Mărcuța alături de colegii săi, a fost prohodit în această biserică și apoi înmormântat în cimitirul cu același nume.

Și-a slujit mai cu seamă poporul. A fost poate ultimul mare preot al Basarabiei românești, despre care a scris și a căutat mult să-i descopere toate valorile românești.

Se duce acum, după o grea suferință, slăbise mult în urma suferinței dar, mai mult decât această suferință fizică era alta și mai mare, aceea de a nu vedea — Unirea cu Țara a Basarabiei. Moare cu această dorință neîndeplinită. Este lucrul pe care și l-ar fi dorit din tot sufletul. Era visul vieții sale. Poate că într-o zi va fi posibil. Dumnezeu știe.

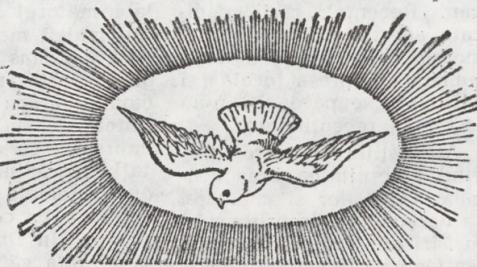
Fie ca amintirea lui să rămână mereu vie pentru Basarabia pe care a iubit-o mult și care l-a iubit. De asemenea în amintirea noastră el va rămâne pentru veșnicie marele preot al Basarabiei.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii, că a fost un preot bun pentru toți.

Veșnica lui amintire.

11 iunie 2002 —
Sibiu

Dr. ANTONIE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

Imnul „Deșteaptă-te Române”

(Urmare din pag. 1)

psalt al Bisericii Sfânta Treime-Tocile; c) Mai întâi poetul Mureșianu a cunoscut melodia de la Ucenescu și apoi și-a formulat conținutul poeziei; d) În Dumineca următoare, când încă mai erau prezenți revoluționarii români, veniți de la Blaj, s-au reîntâlnit și cel care a adaptat versurile la melodia „Din sânul Maicii mele” (evident o priceasă bisericească) a fost George Ucenescu și tot el a răspândit-o „pofind în toate părțile” ca să-l cânte, ba mai mult, era pofit să învețe tinerimea a-l cânta „bine și regulat”.

Ne este de neînțeles ușurința cu care s-a decretat de Guvern ziua de 29 iulie ca „Zi a Imnului Național Deșteaptă-te Române”, folosindu-se exclusiv de „Raportul nr. 10 din 30 iulie 1848 al Comisarului extraordinar al Districtului Vâlcea, D. Zăgănescu”, adresat „Ministerului treburilor din lăuntru al Țării Românești”. Recităm și noi documentul și redăm un fragment semnificativ: „Era Joi, la 29 ale curgătoarei luni (n.n. iulie), adunându-ne cu toți cetățenii Râmniceului Vâlcei și chorul bisericesc într-o câmpie înconjurată cu arbori ... s-au citit cele 21 puncturi din Constituție, apoi suindu-ne pe o tribună am ținut un discurs ... În acest pompos constituțiu, aflându-se și d-lui Anton Pann, profesor de muzică, împreună cu câțiva cântăreți de aceeași profesie, au alcătuit o muzică vocală cu nise versuri prea frumoase, puse pe un ton național, plin de armonie și triumfal...”.

Nimeni nu contestă că Anton Pann a cântat un cântec, știută fiind bogata sa colecție de cântece, dar acesta nu era „Deșteaptă-te

Române”, așa cum mărturisește și ca martor ocular, preotul Vasile Constantinescu de la Biserica Negustorilor din București. Poezia lui Mureșianu se publica la Brașov în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” abia în nr. 200 din 22 iunie 1848, fără textul muzical iar Ucenescu își mărturisea paternitatea imnului în însemnarea sa autobiografică, după anul 1850, pe vremea în care se afla în casa de la București a lui Anton Pann și cu greu ar putea crede cineva că ucenicul și-ar putea ignora dascălul, pe care în toate însemnările sale îl aprecia deosebit.

Certitudinea noastră că imnul național s-a lansat la Brașov în urma colaborării dintre George Ucenescu și Andrei Mureșianu nu poate fi ignorată în condițiile în care există mărturia autobiografică a lui George Ucenescu și multe alte mărturii pe care le-am prezentat în recenta carte dedicată imnului național.

Este adevărat că în frământata noastră istorie evenimentele mari și-au găsit, la cotitură de drum, oameni care, sub impulsul trăirilor au generat valori spirituale menite să răspundă întru totul celui imperativ. Poate și prin faptul că ele își trag esența tematică din însăși creația populară și cea bisericească, se identifică mai mult cu evenimentele istorice care au traversat trecutul țării noastre. Apropierea de dascălul bisericesc și în general de glasurele psaltichiei este motivată și de faptul că dascălii din biserică s-au dovedit nu numai buni cântăreți, dar și mai apropiați sufletește de cauza și idealurile maselor. În condițiile revoluției lui Tudor Vladimi-

rescu a circulat „Mugur mugurel” după modelul fonic al glasului V bisericesc, iar mai târziu „Marșul lui Iancu”, care folosește vechiul marș al lui Dragoș Vodă; „Saltă Române”; „Hora Ardealului” (compusă tot la Brașov); „Marșul românesc de la 1848”, scris tot în psaltică ș.a. Poate că nici un eveniment istoric n-a născut mai multe asemenea creații ca revoluția pașoptistă și nu s-a manifestat cu atâta trăire pe întregul cuprins al țării. La Brașov circula atât „Imnul Moldovenilor”, cât și un cântec al sașilor („Siebenburgenlied”), scris de Leopold Maximilian Molke, ba chiar și o Marșeală franceză într-o variantă românească. Toate aceste creații nu au putut, însă, depăși intensitatea cu care s-a compus „Deșteaptă-te Române”, care (după aprecierea muzicologului Viorel Cosma) „a apărut atunci ca un strigăt de revoltă, ca o voce a latinității, ca un glas de independență, imn de reînțelegere statală, oă eroică de izbândă seculară a poporului român”.

Apreciem în mod deosebit adaptarea cântecului „Deșteaptă-te Române” ca imn național, dar nu putem accepta sărbătorirea lui nefiresc, pe baza unor mărturii inexacte. Să dăm Cezarului ce e al Cezarului!

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. Vasile Oltean „Imnul național Deșteaptă-te Române — scurt istoric”, Editura Orientul Latin, Brașov 1998; Vasile Oltean „Imnul național „Deșteaptă-te Române”, Editura Phoenix, Brașov, 2001.
2. Biblioteca Academiei Române. Fond Manuscrise, ms. 3497, p. 189.
3. Ibidem.

Etica și spiritualitatea profesiei medicale*

MOTTO:

„Medicina este știință și conștiință încălzite de iubire de oameni”

Prof. univ. dr. IULIU HAȚIEGANU

Medicina a fost și rămâne o profesiune cu un grad ridicat de complexitate, de măreție și noblete.

În exercitarea profesiei medicului i se cer multiple calități morale și profesionale, însușiri care primesc sensul și conținutul apostolatului numai prin îmbrăcarea lor în haina și lumina spiritualității.

Astfel, gestul medical devine un act de creație și al Creației, una din cele mai generoase și responsabile activități ale omului, prin misiunea de a păstra viața, de a vindeca, ceea ce conferă profesiei medicale un conținut moral-spiritual aparte.

Medicul este singura ființă umană căruia i se încredințează misiunea de redare și conservare a vieții omului, prin dreptul dar și prin obligația de a trata și a vindeca bolile.

În această misiune nobilă, dar și dificilă, medicul are posibilitatea de a cunoaște, prin calitățile sale de „duhovnic” al trupului și sufletului, aspecte intime ale vieții bolnavului, care-i încredințează taine personale, profesionale, familiale.

Medicul reușește să pătrundă în labirintul anatomo-fiziologic, psihologic, social și spiritual al bolnavului — cea mai desăvârșită plămădire a CREATORULUI, după chipul și asemănarea Sa, adevărată „capodoperă a creației”.

Cunoașterea omului în întreaga sa complexitate, îl orientează și-l determină pe medic să posedă o viziune umanistă și umanitară dublată de o puternică componentă spirituală, la un profil moral-spiritual caracterizat prin respect pentru viață, pentru ființa umană și, prin smerenie, față de Creator.

În acest mod, etica profesiei medicale a îmbogățit în permanență etica societății și, implicit, fondul de aur al moralei și spiritualității.

Competența și înțelepciunea medicului în exercitarea actului de vindecare sunt determinate de nivelul pregătirii sale profesionale și moral-spirituale, precum și de limitele subiective și obiective ale cunoașterii umane, la o anumită perioadă istorică. Medicul tratează, iar Dumnezeu este Cel ce garantează vindecarea. („Cel ce se folosește de medicină, trebuie să se folosească în numele lui Dumnezeu și El îi va ajuta” — Sf. Varsanufie).¹

Etica și spiritualitatea profesiei medicale nu sunt două componente separate, ci sunt într-o interacțiune și intercondiționare continuă, prima determinând siguranța, conținut și durabilitate, cea de-a doua generează verticalitate, sens și lumină actului medical. De aici decurge dubla calitate a medicului: tămăduitor al trupului și al sufletului.

Prin misiunea de alinare a suferinței umane și de păstrare a forței de muncă, profesiunea medicală are și o importantă misiune socială. Apărarea ființei umane implică respectul vieții — principiu fundamental al eticii profesionale.

Profesiunea medicală are și o componentă spirituală, medicul fiind înzestrat de Dumnezeu cu harul și puterea de a trata suferințele semenului bolnav. Astfel medicul devine un ucenic al Domnului Iisus Hristos, Cel care a dovedit că iubirea de oameni și posibilitățile tămăduirii suferințelor acestora sunt nelimitate. „Când trebuie să recurgi la medicină, să îți aminte să nu-i atribui ei exclusiv sănătatea și boala”. „Este lucru nesocotit să-și pună cineva toată nădejdea de vindecare a lui numai în mâinile doctorilor, cum credem că fac unii dintre nefericiții suferinzi, care nu se dau în lături să-i numească pe doctori chiar tămăduitori” — Sf. Vasile cel Mare).

Respectul vieții și al persoanei umane în orice circumstanță, iubirea apropiatului reprezintă cerința primordială a normelor de conduită morală și spirituală a profesiei medicale.

În cadrul profesiei medicale, actul medical se referă la om, îl privește direct pe el, iar relația profesională este o relație interumană.

În actul medical sunt implicate atât capacitatea profesională cât și toate resorturile morale și spirituale ale medicului.

Actul medical are și caracterul unei misiuni științifice deoarece are la bază cunoașterea legilor și a mecanismelor biologice, fizice, biochimice și genetice ale ființei umane. („Medicina este știință, tehnică și

artă în același timp” — Iuliu Hațieganu).

Pregătirea temeinică profesională, științifică și practică a tămăduitorului, dublată de calități morale și spirituale alese, dau actului medical caracterul unei profesii de suflet și conștiință.

În efortul pentru învingerea bolii, medicul trebuie să dea dovadă de finețe, tact, obiectivitate, toleranță, indulgență, fermitate, bunătate, răbdare, omenie, dăruire de sine, pentru a-l face pe bolnav cooperant, în felul acesta profesiunea medicală devine sinonimă cu Arta. („Medicina este o știință cu un fundament etic solid, cum nu are nici o altă știință, clamând toate științele la marea zidire pentru binele omului. Acesta a ridicat-o la rangul celei mai puternice științe. Cu cât medicina devine mai științifică, cu atât trebuie să fie și mai umană. Altcum pierde fața sa neschimbată spre care privesc de la început oamenii suferinzi și așteaptă vindecarea” — Iuliu Hațieganu).

Profesiunea medicală presupune relații de o complexitate aparte în raportul medic-pacient. Pentru fiecare ființă umană aflată în suferință, medicul trebuie să-și asume răspunderi bine individualizate, deoarece acestea afectează direct bunul cel mai de preț — sănătatea, față de care tămăduitorul nu trebuie să rămână indiferent.

Indiferența și dezinteresul sunt deficiențe foarte grave pentru profesiunea medicală, ce pot fi echivalente cu crima.

În exercitarea profesiei medicale, contactul medicului cu semenul aflat în suferință se desfășoară în împrejurări aparte, unice și nerepetabile, ceea ce, pe cale de consecință, îl obligă la înfrânare față de ispița materială sau alte reacții emoționale.

Cerințele necesare pentru exercitarea profesiei medicale s-au constituit și s-au cristalizat în conștiința profesională sub forma unor norme sau reguli de comportare, a căror respectare de către fiecare medic în parte s-au impus și rămân obligatorii. Antichitatea ne-a oferit „Jurământul lui Hipocrate” care a devenit „codul profesiei medicale”, iar epoca contemporană, prin Albert Schweitzer, ne-a dăruit „codul respectului vieții”.

Prin sacrificiul propriei vieți pentru ființa umană, neținând cont de rasă, religie, zonă geografică, Albert Schweitzer a dovedit, prin tot ce a construit cu jertfă, evlavie și venerație pentru viață, respectul vieții, iar prin calitatea sa de medic și teolog a demonstrat că doctorul trupului trebuie să înțeleagă și sufletul și, reciproc, doctorul sufletului trebuie să înțeleagă și sensul biologic al individului.

Tehnicizarea activității medicale realizată în ultimele decenii nu reduce din valoarea normelor și virtuților morale ale medicului. Dimpotrivă, pe măsura progresului științei medicale, se cere medicului mai multă responsabilitate și să păstreze cu sfințenie raporturi umane cu semenul aflat în suferință.

Dialogul medicului cu omul bolnav consfințește specificul etic al actului medical și el se realizează prin anamneză și examen clinic, în procesul de elaborare a diagnosticului.

Știința și arta dialogului se câștigă cu dificultate și cu mult efort, cere experiență, cunoaștere, mult tact, înțelepciune, medicul revenindu-i obligația de a crea o atmosferă de respect și încredere reciprocă.

Examenul obiectiv se cere efectuat de medic atent, metodic, pe sisteme și aparate, evaluând organismul în totalitatea sa.

Utilizarea investigațiilor de laborator în elaborarea diagnosticului este utilă, dar sinteza rezultatelor o face medicul.

Investigațiile paraclinice, ca de altfel și cele de laborator, concomitent cu progresul științelor, au cunoscut o amploare și un rafinament de neimaginat.

Cu toate acestea, stabilirea diagnosticului rămâne un act încărcat cu o mare responsabilitate, iar în arta diagnosticului este important să știm în ce măsură și când trebuie să folosim mijloacele de investigație cu mare risc pentru bolnav.

Dezvoltarea metodelor de investigație și a mijloacelor terapeutice a dus la creșterea frecvenței patologiei iatrogene, de aceea este necesar discernământ, talent, experiență și multă responsabilitate în utilizarea lor.

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Univ. Dr. ILIE CRĂCIUN,
Facultatea de Medicină „Victor Papilian”
Sibiu
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu

* Conferință prezentată în fața preoților de la a 87-a Serie a Cursurilor de Instruire Misionară și Pastorală (iulie 2002).

La 30 iulie 2002, Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, a împlinit venerabila vârstă de 70 de ani, dintre care 43 închinată învățământului teologic românesc și cercetării științifice în domeniul istoriei Bisericii poporului român. Cu acest prilej, în municipiul Cluj-Napoca a

Părintele Magistru Mircea Păcurariu la a 70-a aniversare

fost lansat un volum omagial, intitulat **Slujitor al Bisericii și al neamului. Părintele Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, la împlinirea vârstei de 70 ani** (Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 758 p.),

cuprinzând 60 de studii de istoria Bisericii și a culturii românești (redactate de cercetători științifici și cadre didactice de la mari universități românești și străine, unii membri ai Academiei Române), precum și 34 de evocări ale perso-

nalității și operei celui sărbătorit (multe din ele fiind semnate de importanți ierarhi ai Bisericii noastre). Volumul a fost editat de un comitet de inițiativă și de coordonare, condus de P.S. Episcop Calinic al Argeșului și alcătuit din Pr.

Prof. Univ. Dr. Alexandru Moraru, Pr. Vasile Raus și Pr. Vasile Coția, toți trei din Cluj-Napoca.

Părintele Magistru Mircea Păcurariu a văzut lumina zilei în sânul unei vechi familii de preoți de pe meleaguri hunedorene.

Tatăl său, Ștefan Păcurariu, a îndeplinit timp de 37 de ani misiunea de preot paroh în comuna Ruși, cu filia Strei, fiind a cincea generație de slujitori ai Bisericii. Magistru nostru a urmat cursurile școlii elementare din Orăștie (1939—1940) și din Deva (1940—1943), apoi pe cele ale Liceului de băieți (azi Colegiul „Decebal”) din Deva (1943—1951), dovădind multă râvnă, fapt pentru care a terminat în fiecare an ca premiant.

Având înclinații spre domeniul umanist, în special spre studiul istoriei, s-a înscris în anul 1951 la Facultatea de Istorie din Cluj. Dar datorită „originii sale nesănătoase”, a fost exmatriculat înainte de începutul anului II, în pofida rezultatelor deosebite la examene. În această situație, s-a îndreptat spre studiile teologice. În toamna aceluiași an s-a înscris la Institutul teologic cu grad universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în mod strălucit, cu teza de licență **Monografia Institutului Teologic Universitar din Sibiu (1811—1956)**.

A urmat în continuare, între anii 1956—1959, Cursurile de magisteriu (doctorat) de la Institutul Teologic Universitar din București. A fost o perioadă de acumulare, de aprofundare, de cercetare a rolului Bisericii Ortodoxe, a reprezentanților ei de seamă în istoria neamului nostru.

După ce, timp de o lună și jumătate, a ocupat funcția de bibliotecar la Eparhia Romanului, Iustin Moisescu, pe acea vreme mitropolit al Moldovei, l-a numit, la 15 octombrie 1959, profesor titular la Seminarul teologic de la mănăstirea Neamț. După mai bine de doi ani, la recomandarea Consiliului profesoral de la Sibiu și în pofida unor împotriviri din partea organelor politice, mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului l-a promovat în postul de asistent universitar pentru Limbile greacă și latină. A ocupat această funcție timp de aproape un deceniu (1 decembrie 1961 — 1 octombrie 1970). În anul 1968 și-a susținut, în fața unei prestigioase comisii, teza de doctorat, cu titlul **Legăturile Bisericii Ortodoxe din Transilvania cu Țara Românească și Moldova în secolele XVI—XVIII** (doza de fapt cea dintâi decernare a unui titlu de Doctor în Teologie după încheierea celui de-al doilea război mondial).

În aprilie 1970 a fost hirotonit diacon, iar un an mai târziu a fost hirotonit într-un preot. În același timp, în toamna anului 1970 a fost promovat conferențiar universitar, iar un an mai târziu profesor universitar titular, la catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române, funcție în care activează până astăzi, însușind astfel 43 de ani de activitate didactică (dintre care 41 la Facultatea Teologică din Sibiu). Este un număr impresionant de ani de muncă și de formare a atâtor generații de preoți, fiind depășit în istoria învățământului teologic sibian doar de patru profesori înaintași: Ioan Hania (47 de ani de activitate), Dimitrie Cunțan (46), Nicolae Neaga (45) și Grigorie Marcu (46). Activitatea sa didactică a fost încununată

(Continuare în pag. a 6-a)
PAUL BRUSANOWSKI

(Urmare din pag. 1)

românesc, despre o serie de importante întrebări care s-ar putea ridica pe această temă, întâi Stăttătorul Bisericii Ortodoxe Române a relevat importanța zilei de Vineri în tradiția neamului nostru, menționând că și dezlegarea poverii comuniste după 50 de ani de dictatură în România s-a făcut tot într-o zi de Vineri, după cum și evenimentul acestui congres începe tot în zi de Vineri.

În acest context hirotonia și instalarea I.P.S. Arhiepiscop Nicolae trebuie privite ca înscriindu-se într-un plan al Providenței Divine prin prisma căruia trebuie privit și destinul istoric de peste 2000 de ani al neamului românesc. Aici P.F. Sa a evocat rolul fundamental al limbii române în menținerea unității de neam și în exprimarea specifică a credinței în Dumnezeu.

După cum observa și N. Iorga, această unitate etnică și de limbă în istoria neamului nostru în contextul tuturor asupririlor străine venite asupra noastră este pur și simplu o minune, și această minune este prezentă și în cadrul diasporei române care mai ales după 1989 a sporit așa de mult și s-a îmbogățit, fenomen în care limba română continuă să joace un rol providențial.

Revenind la situația locală a românilor acestei Arhiepiscopii, vorbitorul a nuanțat unele aspecte ale legăturii prin Biserică a românilor de aici cu cei de acasă.

Astăzi este momentul când pentru Arhiepiscopia noastră se încheie un ciclu de frământări și dureri produse de înălbănirea și moartea I.P.S. Arhiepiscop Victorin, când prin purtarea de grijă a Sf. Sinod al Bisericii mame un nou ciclu istoric începe, acesta fiind marcat de venirea la carna Arhiepiscopiei a I.P.S. Arhiepiscop Nicolae.

P.F. Sa a vorbit despre unitatea de credință dintre românii de acasă și cei de aici, despre situația Bisericii din România, mai ales în ultimii zece ani, enumerând o serie de înfăptuiri remarcabile reprezentate de construcția de numeroase noi biserici și mănăstiri (în Ardeal de exemplu, prin grija ierarhilor și credincioșilor, chiar în contextul sărăciei de care se vorbește, s-au construit aproape toate mănăstirile și bisericile distruse cu tunul în sec. al XVIII-lea de stăpânirea austro-ungară, și bineînțeles că multe alte noi).

Această reînnoire la acest nivel a feței Bisericii noastre într-un timp așa de scurt reprezintă ea însăși o minune.

Audiența a avut acum ocazia să afle și amănunte interesante despre proiectul Catedralei Neamului ce se va zidi la București, ca și despre rolul patriarhilor precedenți în istoria

Bisericii noastre și în special al Patriarhului Justinian Marina și modul în care el a ajutat la păstrarea Bisericii în epoca diciturii comuniste.

În acest context P.F. Sa a anunțat apariția unei cărți în România care publică o serie de dosare din arhivele fostei securități în care era vorba despre relația dintre Biserica Ortodoxă Română și întâi stăttătorii ei, Patriarhul Justinian atunci, și statul comunist.

În acești ani în care Biserica și slujitorii ei a fost atât de mult ponegriată și blamată în mod necritic și nefundamentat de mulți care nu cunosc și nu înțeleg adevărata situație a acesteia, de către mulți care nu sunt credincioși sau aparțin diferitelor grupări ostile Bisericii sau care au interese speciale de a diminua reputația acesteia, Biserica s-a apărut mai mult sau mai puțin.

Volumul apărut însă (**Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist**, vol. I, 1945—1958, de Cristina Păușan și Radu Ciuceanu, Institutul Național pentru Studii Totalitarismului, București, 2001, 368 pp.), prin natura informațiilor pe care le pune în circulație reprezintă cea mai mare apărare ce se poate face Bisericii prin aceea că el publică documente despre felul cum securitatea și partidul comunist vedeau Biserica, rapoarte speciale de urmărire a Patriarhului Justinian, a altor ierarhi și preoți, documete în care Patriarhul Justinian, de exemplu, era numit și considerat cel mai mare dușman al comunismului (vezi raportul lui Alex. Drăghici, ministru de interne în anii de tristă amintire).

Patriarhul Teoctist a făcut apoi interesante relații despre echilibrul natural ce a caracterizat în istorie Biserica Ortodoxă Română, așa cum se vede și azi, ilustrând teza cu exemple ale relațiilor ecumenice internaționale (vizita Papei Ioan Paul al doilea în România și vizita ce urmează P.F. Sa și a Papei în curând la Roma, la invitația acestuia, relațiile cu bisericile protestante).

În general a fost reliefată grija și râvna Sf. Sinod pentru Biserică, responsabilitatea tuturor, ierarhii, preoții și credincioșii pentru viitorul Bisericii în acest mileniu. La acest capitol patriarhul României a vorbit despre misiunea jertfelnică și exemplară a P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei și situația specială în care Biserica de acolo se află și și-a exprimat încredințarea că și noul Arhiepiscop Dr. Nicolae Condrea va da dovadă în păstoria sa de aceeași râvnă jertfelnică în scopul menținerii tuturor românilor de pe continentul american în unitate de limbă și credință, de dragoste pentru neamul din

Început de drum

care se trag.

Cu multă generozitate P.F. Patriarh Teoctist a fost disponibil pentru întrebări din partea audienței. Acestea au fost puse ad hoc și au primit răspunsuri detaliate cu date exacte și exemple semnificative. Îată două dintre ele: la întrebarea despre relațiile dintre Biserica Română și cea Rusă, în contextul litigiului legat de Mitropolia Basarabiei, Patriarhul României a răspuns că relațiile dintre cele două Biserici trebuie să rămână oficial normale, că este important să se mențină dialogul. E adevărat, conflictul e încă în curs, situația e încă dramatică, dar Patriarhia română nu are de gând să cedeze Mitropolia Basarabiei din considerente obiective istorice, canonice, ținând de drepturile omului, deși dialogul trebuie totuși menținut.

O altă întrebare s-a referit la relațiile dintre cele două episcopii românești din America și Canada, respectiv la libertatea preoților și credincioșilor de a aparține uneia sau alteia.

P.F. Sa a accentuat faptul că Arhiepiscopia noastră este cea canonică, cea care a păstrat în anii grei ai diciturii legătura cu Biserica mamă. În viitor cei ce nu sunt în staulul Bisericii mame vor decide ce vor să facă. E frumoasă unirea, dar depinde de ceea ce va dori să facă cealaltă episcopie românească. Totuși, întrucât ea este recunoscută de Biserica Rusă, o recunoaștem și noi, după cum vom și lucra în vederea unității, întrucât acesta e lucrul de care lumea de astăzi are nevoie.

A doua zi, Sâmbătă, au avut loc lucrările Congresului. După obișnuita rugăciune, I.P.S. Mitropolit Iosif a rostit un cuvânt introductiv, s-au citit apoi mesaje trimise în numele Congresului la oficialități din America și Canada, s-au citit procesele verbale de la congresele precedente.

În cadrul raportului său de activitate, I.P.S. Mitropolit Iosif a accentuat bucuria ce caracterizează evenimentul la care tocmai participăm, apoi s-a referit la o serie de aspecte legate de viața spirituală a credincioșilor, cum ar fi euharistia ca centru al vieții spirituale în parohie, angajarea tineretului la aceasta și relația continuă a preotului cu cei botezați și familiile lor, atașarea de cele spirituale și modul în care materialul ne poate priva de creșterea duhovnicească și schimbarea lumii contemporane care trebuie să înceapă cu noi înșine; în final I.P.S. Sa a salutat oaspeții sosiți la Congres.

În continuare P.C. Pr. Secretar Nicolae Apostola a prezentat raportul de activitate al Consiliului Epar-

hial în care a vorbit despre procesul electoral ce a dus la alegerea noului Arhiepiscop, despre personalitatea I.P.S. Arhiepiscop Victorin plecat la Domnul, a amintit de o serie de probleme externe legate de relațiile Arhiepiscopiei și de viața parohială în general ca și de noi parohii, misiuni și mănăstiri pe cale de înființare, a făcut referințe la presa eparhială și la finanțele diocezei, încheind cu anticiparea unor probleme de viitor și cu mulțumirile generale de rigoare.

S-au citit apoi informații din rapoartele de activitate ale parohilor, după care, P.F. Sa Patriarhul Teoctist, sosind în sală, a vorbit despre nevoia de apărare a valorilor tradiționale românești, despre păstrarea moștenirii de credință, spiritualitate și cultură românească, despre rolul Congresului Arhiepiscopiei în păstrarea și cultivarea identității noastre aici.

Reiterând că este pentru prima dată când întâi Stăttătorul Bisericii Ortodoxe Române se află în mijlocul Congresului Arhiepiscopiei noastre inconjurat de ierarhi și credincioși în condiții ca acestea, P.F. Sa a evocat personalitatea celor patru înaintași ai săi, Patriarhii Miron, Nicodim, Justinian și Justin. Stăruind în special asupra realizărilor esențiale pentru Biserică și neam ale Patriarhului Justinian, a oferit apoi detalii despre proiectul catedralei neamului (bucurii și tristeții) și a elaborat asupra îndatoririlor noastre de credincioși ortodocși români aici în diasporă, accentuând importanța laicilor și rolul important al femeii în Biserică, în istorie și în prezent. P.S. Sa și-a încheiat cuvântul cu sfaturi și urări pentru o rodnică slujire a fiecăruia în cadrul Bisericii românești.

În partea a doua a Congresului s-au prezentat și discutat raporturile financiare, s-a propus și aprobat prelungirea cu un an a mandatului prezentului Consiliu eparhial cu unele amendamente la nivelul reprezentării laice, după care I.P.S. Mitropolit Iosif a dat sfaturi pentru o bună primire noului Arhiepiscop. În final I.P.S. Arhiepiscop Nicolae și-a exprimat dorința de fructuoasă colaborare de viitor și a adus mulțumirile de rigoare Congresului, I.P.S. Iosif și tuturor celor ce l-au ajutat până în prezent.

Duminică, pe 14 Iulie a avut loc slujba Patriarhală de hirotonie și intronizare a noului Arhiepiscop. După rânduiala Utreniei a început Sf. Liturghie, în mod festiv, prezidată de Patriarhul României, alături de un sobor impresionant de Arhieri (I.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei, I.P.S. Serafim, Mitropolitul Germaniei și al Europei Centrale, I.P.S. Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și

Meridionale, I.P.S. Sotirios, Mitropolitul Bisericii Ortodoxe Grecești din Canada, I.P.S. Teodosie, Mitropolitul O.C.A. (Biserica Ortodoxă Americană), I.P.S. Nathaniel de la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America (O.C.A.), P.S. Ioan, Episcop al Covasnei și Harghitei, P.S. Nicolae, Episcop grec de Detroit, P.S. Serafim, Episcop grec din Canada, de diaconi și preoți pentru care altarul Bisericii era departe de a fi încăpător, ca și Biserica pentru credincioși.

La momentul potrivit I.P.S. Nicolae Condrea a fost hirotonit de P.F. Sa Teoctist, Patriarhul României, în treapta de arhieru cu rangul de Arhiepiscop după care i s-au înmănat însemnele rangului în sunetul de intensă bucurie al cântării „vrednic este” în tonată de întreaga Biserică.

I.P.S. Mitropolit Teofan a citit în mod solemn gramata de intronizare a noului ierarh după care au urmat cuvântările P.F. Părinte Patriarh (care a prezentat personalitatea I.P.S. Dr. Nicolae Condrea și a vorbit despre responsabilitățile și îndatoririle arhierului față de enoriași, Biserică și neamul său), și a noului Arhiepiscop care a adus mulțumirile cuvenite unui mare număr de persoane ce au contribuit la ascensiunea sa până la acest punct, accentuând apoi caracterul de jertfă al noii sale slujiri, dând atenție specială aspectului ei biblic, doctrinar și pastoral.

Slujba s-a încheiat cu un parastas oficial în memoria I.P.S. Arhiepiscop Victorin după care a urmat agapa festivă la Auberge Universel din Montreal unde majoritatea oaspeților au fost cazați.

În timpul mesei cei zece arhierii au luat loc la masa prezidiului în jurul P.F. Părinte Patriarh Teoctist alături de alți invitați, între care Excelența Sa D-l Sorin Ducaru, Ambasadorul României în S.U.A., P.C. Consilier Patriarhal Mihai Tița, P.C. Pr. Nicolae Apostola, Secretarul Arhiepiscopiei, ș.a.

În timpul mesei fiecare ierarh din cei prezenți la chemarea și prezentarea sa de către P.C. Pr. George Chișcă, parohul comunității „Sf. Ioan Botezătorul” din Montreal, gazda Congresului, a venit la podium și a vorbit în cinstea I.P.S. Arhiepiscop Dr. Nicolae Condrea.

★

Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada are acum un nou arhipăstor. O nouă epocă începe, noi drumuri se deschid. Să rânduiască Dumnezeu ca bucuria, pacea și spiritul de frățietate ce au dominat zilele acestui Congres să fie de bun augur și să se prelungească în viața și munca noului Arhiepiscop, a Eparhiei sale, a tuturor românilor de pe continentul american.

Personalități ale culturii și spiritualității românești

Acum, la mai mulți ani de la dispariția sa, Eliade intimidează și mai mult nu numai pe simpatizanții lui în general, dar și pe exegeții lui. Intimidează fiindcă pe măsura „sondării” operei sale, acum când îi cunoaștem mai bine conturile, ne dăm seama de adevăratele sale dimensiuni, de originalitatea sa în filosofie, în istoria religiilor lumii, în arta scrisului și nu în ultima instanță gândirea aforistică.

Cel care gândea că: „Există o notă de eternitate în fiecare om”, a probat-o exemplar în tot ce a lăsat în urma lui. Cum spuneam în cartea mea **Obsesia gândului** (Editura Eficient, București, 2000): „El, savantul, scriitorul, care a trăit în prima parte a activității sale în România, apoi, până la sfârșitul vieții, în America, dar care nu și-a uitat nicicând țara, limba și cultura, cum spunea academicianul Șerban Cioculescu, ... a rămas același, deschis, firesc, cordial, fără fumurile gloriei care i-a încununat munca cu atâtea și atâtea titluri onorifice...” Or, la el este clar: au avut ce încununa. Cred că prin suprafață, dar și prin adâncime, Mircea Eliade a făcut pentru filosofie, istoria și teoria religiilor, pentru cultură și pentru proza sa ce a făcut cu precădere pentru istorie (a noastră și a altora), pentru cultură, pentru poezie Nicolae Iorga.

Tot în Obsesia gândului, apreciez că: „În cei peste 50 de ani de creație, deși numele și renumele lui au făcut inconjurul lumii științifice, filosofice, literare și a pus în umbră alte nume, și ele mari, olimpianul Mircea Eliade a rămas un mare modest, iubitor de înțelepciune, dornic de cuprindere și difuzare a cunoașterii”. Și azi gândesc același lucru. Fiindcă măreția-i crește odată cu timpul. Bibliografia dedicată, în țara noastră dar și în afara granițelor sale, este impresionantă. Zeci, sute de studii, monografii, lucrări, teze de doctorat pun nuanțat în valoare conținutul operei sale, munca sânguinoasă și originalitatea, talentul și gândirea sa aforistică inconfundabile.

Cred și acum, după mai mulți ani ce spuneam negru pe alb în aceeași lucrare: „În cariera lui scriitoricească, de cercetător și profesor universitar, Mircea Eliade a dus, alături de un Brâncuși, de un Enescu, Emil Cioran, de Coandă, Eugen Ionescu, George Uscătescu, ori Paladi, de un Ștefan Lupașcu sau Ștefan Baciu faima românilor în lume. A făcut-o cu mare convingere, cu mare dăruire, cu neostoită îmbărbătare”. Și de această dată, similitudinea preocupărilor sale și gradul de originalitate ale filosofului și cărturarului

Mircea Eliade

„Educația înseamnă a trata mărinimos generațiile care se înalță”

Eliade cu cele ale lui Iorga mi se par îndreptățite.

Prin cele gândite și demonstrate în întinșă și reprezentativă sa operă, autorul celor 19 trandafiri a dat expresie a ceea ce eu aș numi a fi un adevărat crez al vieții și creației sale: „A fi român — înseamnă a fi moștenitorul unei culturi situate între două lumi și al acestei tensiuni Occident-Orient, care la noi e mai complexă ca la alte popoare din Balcani — căci suntem la marginea imperiilor moarte”. Or, el a contribuit din plin la nemurirea a tot ce i s-a părut a fi valoare în aceste spații. A făcut-o conștient: „A fi român înseamnă — din punctul meu de vedere — a trăi și a exprima, a valorifica în lume acest mod de existență. E o moștenire bogată pusă în valoare în literatură, în cultura savantă, dar și în creația folclorică”.

Mircea Eliade a avut un adevărat cult al cărții. Cartea era pentru el un fericit prilej al regășirii izvoarelor. O carte reprezentativă o „covârșitoare importanță”, nu numai culturală, dar și religioasă, și spirituală”. Iată o pledoarie pentru carte, pledoarie care la el nu reprezintă un simplu deziderat pios și al cărui exemplu l-am dori cât mai contagios pentru toți mănuiitorii condeiului.

Osmoza — filosofie — literatură — este abordată, adeseori, de către unii eliaști, mai în fugă, mai pasager. Or, gândesc eu, la el aceste două „muze” se completează organic, ele erau complementare prin însăși filiațiunea lor reciprocă. Așa le și interpretează prudentul Eliade. „Filosofia mea, scria el cu multe decenii în urmă, reprezintă omul treaz din mine, literatura reprezintă în plus universul meu imaginar, oniric, la fel de „real” și el, pentru că de acolo vine atâta viață reală”. Și creațiile sale filosofice și cele literare stau măturie în acest sens.

Din propria-i experiență, el învățase, pe pielea lui, cum ar spune Claude Bernard, că: „Literatură este o expresie totală a ființei umane, nu numai a conștientului, ci și a inconștientului. Este limba în care visezi, îți imaginezi, și în care raționezi. N-ai crede că aș putea să scriu literatură în altă limbă decât în limba română”. În adevăr, citind și recitind **La țigănci**, **Maltray** și oricare lucrare ieșită din pana sa, te convingi de acest adevăr. Și, totodată,

îți dai seama că el nu s-a contrazis și nu ne-a contrazis nici pe noi că s-a rostit literar numai în limba sa bucureșteană, mantulesceană.

Filosofia nu era concepută de savantul român numai ca ceva aparținând sferelor pure, sau nu numai acestora. Nu, ea era înțeleasă ca fiind ceva ce mustește din viață, din tumultul realității complexe, contradictorie, mirifice. Filosofia la el pleacă de la om și se întorcea revigorată la el. Ea era înțeleasă ca: „O filosofie care pleacă de la om” și care: „... înseamnă a ține și a da seama de toate dimensiunile în care se mișcă omul, fără a le amesteca, însă fără a le simplifica”. Este aici, chiar dacă nu expresis-verbis mărturisită, o adevărată viziune dialectică, fără zorzoane și fără trâmbețe.

Este interesant de observat că, din unghiuri de vedere diferite, asupra personalității lui Mircea Eliade, surprinsă în diversele sale ipostaze: filosofice, literare, științifice, epistolare punctele de vedere exprimate sunt nu numai deosebite, dar și contradictorii. De unde nu rezultă de fel că multe dintre ele nu sunt și congruente, asemănătoare, complementare. Explicațiile largului și pestrițului spectru original se explică prin momentele diferite ale timpului în care ele sunt făcute, prin vârstele și experiențele autorilor lor, prin profesiile lor și, de ce nu, prin afecțiunile, sentimentele celor ce se apleacă asupra tezelor, concepțiilor și concluziilor maestrului.

Astfel, Matei Călinescu aduce interesante reflecții în legătură cu Mircea Eliade (vezi Revista 22, martie-aprilie 2001). Așa, de pildă, el mărturisește: „În luna martie 1979, Mircea Eliade mi-a trimis dactilograma unui scurt roman fantastic, **Nouăsprezece trandafiri**, pe care abia îl terminase și care urma să apară la începutul anului următor. Era curios să-mi afle părerea. Mult mai târziu, când am citit jurnalul din ultimii săi ani de viață, publicat postum, am descoperit următoarele două însemnări: „Corectez textul dactilografiat al micului roman **Nouăsprezece trandafiri**. L-am dedicat Ilenei și lui Ioan Cușa. Sunt sigur că vor înțelege de ce (5 martie 1979); și, două zile după: „Trimis **Nouăsprezece trandafiri** lui Ierunca, Matei Călinescu, Edith Silbermann. De data aceasta aștept cu nerăbdare răspunsurile. Nu că mă îndoiesc de reușita literară a romanului, dar mă întreb dacă mesajul atât de abil camuflat va fi înțeles” (7 martie 1979)”. Rețin aici și acum că în anii scrierii romanului **Nouăsprezece trandafiri**, Mircea Eliade, deși intrase bine în vârsta deplinei maturități și consacrării, încă găsea firesc și necesar să se confrunte cu alții, cu alte condeie, cu alte viziuni. Îl interesau opiniile altora, simțul lor critic. Acest aspect se oferă ca un elocvent argument împotriva celor care îl acuză că, mai ales în literatură, în scris, autorul atâtor romane manifestă o anumită grabă, o neglijare a stilului și chiar o subțirime în materie de proză.

Matei Călinescu, indubitabil socotit și ieri și azi un scriitor de top, un stilist confirmat, reamintește: „În martie al celui ai am citit romanul pe nerăsuflăte și, după câteva zile, i-am comunicat lui Eliade reacția mea într-o scrisoare. Am avut după aceea o lungă convorbire telefonică. Nebănuind atunci că ar fi fost vorba de un text dublu codat, cu un mesaj „abil camuflat”, evident că mi-a scăpat cu totul dimensiunea lui ascunsă. Eliade va fi fost dezamăgit (și poate amuzat), dar nu mi-a spus nimic, oricum nu mi-a atras atenția asupra semnelor și indiciilor presărate în text pe care eu pur și simplu nu le observasem”. Cred că marile spirite reacționează diferit în situații oarecum similare. Cu numai câteva luni înainte de moartea lui Constantin Noica, deplasându-mă împreună cu profesorul Alexandru Boboc la Sibiu, pentru anumite expuneri, am solicitat autorităților culturale de atunci o mașină să ne deplasăm la Păltiniș. Nu vorbisem în prealabil cu venerabilul filosof, fiindcă totul a fost pe fugă. Nu l-am găsit, el fiind plecat în străinătate, după cum mi s-a spus acolo. L-am lăsat o copie a capitolului pe care îl rezervasem într-o viitoare carte de profiluri filosofice, despre care, cu 3—4 luni înainte discutasesem personal în Cismigiu. După 3—4 săptămâni primesc un plic cu mulțumiri și cu unele corecturi de dactilo pe text. Îmi spunea acolo că are 72 de ani și mă lăsa nedumerit.

Despre romanul în cauză Matei Călinescu nu ezită să recunoască cu limpezime: „Fapt e că Nouăsprezece trandafiri m-a încântat la prima lectură. Datorită desigur și

unei dispoziții subiective, am fost numai-decât atras de calitatea de basm alegoric a acestei povestiri. Sub suprafața ei „realistă” (destul de schematică și de neconvincătoare de altfel), descopeream mituri păgâne grecești și iudeo-creștine care se oglindeau unele în celelalte și simboluri care se împleteau într-o reverie pe mai multe teme: „căutarea tatălui”, Orfeu și Euridice, Crăciunul și Nașterea lui Cristos, iar

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. univ. dr. MARIN VOICULESCU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Evocare istorico-teologică

(Urmare din pag. 1)

și anume în scrisoarea sa către principele calvinist al Transilvaniei Gabriel Bethlen în 1629, ce urmărea calvinizarea forțată a populației românești din Transilvania, Ciril Lucaris dezmente că mărturisirea a fost a sa.

Participanții moldoveni, ucrainieni cât și domnitorul Vasile Lupu nu au fost de acord cu condamnarea patriarhului Ciril Lucaris, afirmând că nu este opera lui. În final s-a hotărât scoaterea din culpă a patriarhului Ciril Lucaris.

O altă problemă teologică pusă în discuție viza punctele controversate din mărturisirea lui Petru Movilă cum că ar exista un loc intermediar între rai și iad, echivalentul purgatorului susținut de catolici. Participanții la sinod au combătut starea intermediară dintre rai și iad, hotărând, potrivit învățăturii ortodoxe, că nu există purgatoriu. Cât privește momentul prefacerii darurilor, la Sfânta Euharistie, au hotărât că are loc în timpul rugăciunii de invocare a Duhului Sfânt, adică **epicleza euharistică**.

S-a reușit o abordare teologică globală a Mărturisirii de credință, conținând 161 de întrebări și răspunsuri, împărțită în trei părți: Despre credință, unde se explică Crezul, a doua parte: Despre nădejde, explicând rugăciunea Tatăl nostru, și a treia parte: Despre iubire, explicând Decalogul. În concluzie, Mărturisirea de credință a cărturarului Mitropolit Petru Movilă avea să aibă un ecou pozitiv pe plan panortodox, confirmat și de cuvintele Patriarhului Partenie I, cu un an mai târziu, la un sinod ținut la Constantinopol: „**rămâne și hotărâm că prin votul unanim al sinodului tot creștinul ortodox, aflat în Biserica Apostolică de Răsărit, să o citească și să nu o lepede**”. În anul 1645, un sinod local de la Mitropolia din Kiev, apoi alt sinod al Patriarhiei din Moscova, (1649, respectiv 1696), prin afirmația Patriarhului Adrian, a recunoscut mărturisirea de credință ca fiind o **carte inspirată de Dumnezeu**. — O apreciere deosebită, cu privire la mărturisirea de credință, a fost confirmată de sinodul Patriarhiei de Ierusalim din anii 1654 și respectiv 1672. Și creștinii sârbi, prin păstorul lor sufletesc, Patriarhul Gavriilo, au luat la cunoștință de cartea de mărturisire a credinței adevărate.

De-a lungul timpului, în Țările Române, ca expresie a păstrării credinței ortodoxe în vremuri de mari tulburări confesionale, prin strădania marilor cărturari au apărut ediții ale Mărturisirii de Credință, adevărate capodopere literare și anume, prima ediție în limba română a fost scrisă la Buzău în anul 1691, după care au urmat multe alte ediții ale acestei lucrări teologice de mare referință, precum cele de la Patriarhia Română din 1952 și la Iași în anii 1992, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, respectiv 2002, anul în care se împlinesc 360 de ani de la marele eveniment istoric.

Aș încheia această evocare istorico-teologică despre cel mai important eveniment din istoria secolului al XVII-lea, al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, cu frumoasele cuvinte ale Înalt Prea Sfințitului Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei: „**De asemenea aniversarea ne cere să cunoaștem, să apărăm și să transmitem credința ortodoxă cu mai multă râvnă și dragoste de Hristos și de Biserică, într-o vreme în care se înmulțesc sectele religioase agresive și se relativizează valorile spirituale. Sinodul de la Iași din 1642 ne îndeamnă, acum după 360 de ani de la eveniment, să păstrăm unitatea de credință ortodoxă, să întărim frățietatea între Bisericile ortodoxe surori și să mărturisim credința noastră în duh de pace și de apropiere între Biserici și popoare**”. (Citat din Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, „Însemnătatea Sinodului și Mărturisirii Ortodoxe de la Iași — 1642”, „Calendarul Creștin Ortodox 2002”. — Broșură.

Adeverirea de pe Tabor

(Urmare din pag. 1)

condacului Schimbării la față, „în munte te-ai schimbat la față, și pe cât au cuprins învățăceii tăi mărirea ta, Hristoase Dumnezeu, au văzut”. Apostolii au ascultat cu fidelitate și au sădit în sufletele lor mesajul dat de Dumnezeu-Tatăl, căci — după înălțarea lui Iisus la cer și întăriți prin puterea Sfântului Duh, cu râvnă și neînfricați au propovăduit Evanghelia lui Hristos „în Ierusalim și în toată Iudeia și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte 1, 8). Au săvârșit aceasta cu riscul suferințelor mucenicești și chiar al morții martirice. Iacob (numit cel Mare), a fost primul dintre apostoli care și-a dat viața pentru Hristos. „Irod Agripa... a ucis cu sabia pe Iacob, fratele lui Ioan” (Fapte 12, 1—2).

Cu referire la strălucirea slavei divine de pe Tabor, prin care s-a adevărat că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Evanghelia de la Ioan 1, 14 afirmă: „Cuvântul trup s-a făcut și s-a sălășluit între noi și am văzut mărirea Lui, mărirea ce a unuia născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr”.

Ap. Petru, care a văzut cu ochii proprii schimbarea la față a lui Iisus pe Tabor și a auzit cele grăite de Dumnezeu Tatăl, relatează evenimentele, după cum zice el: „nu luându-ne după basme meșteșugite, ci văzând mărirea Lui cu ochii noștri. El a primit de la Dumnezeu Tatăl cinstire și mărirea, atunci când din înălțimea slavei un glas ca acesta a venit către el: Acesta este Fiul meu cel iubit, întru care bine am voit. Și acest glas noi l-am auzit, pogorându-se din cer, pe când eram cu Domnul în muntele cel sfânt” (II Petru 1, 16—18).

Moise și Ilie, intruchipări de lumină și foc, au adus măturie noii Lumini, lui Hristos, care a strălucit pe Tabor, schimbându-se la față. Prin Moise s-a dat Legea T.V. și el a profetizat de pre demnitatea de prooroc a lui Mesia (Deut. 18, 5). La Horeb, munte-

le Domnului, Moise a simțit apropierea prezenței lui Dumnezeu. Acolo, din rugul ce ardea cu flacără, în desișul de mărcini, dar nu se mistuia, i-a grăit Dumnezeu, zicându-i: „Descalță-te de sandalele tale, fiindcă locul pe care stai tu în fața mea este pământ sfânt”. Moise și-a ascuns atunci fața sa, căci s-a temut să caute la Dumnezeu” (Ieșire 3, 1—6). Dumnezeu i-a mai zis lui Moise: „Eu sunt cel ce sunt” (Ieșire 3, 14). Dumnezeu este ființa absolută, adică ființa care nu depinde de nimic și de nimenea; este ființa care există prin sine însuși, care era și care va fi pururea.

Celălalt martor de pe Tabor, Ilie, este reprezentant prin excelență al profetismului T.V. Cf. Apoc. 11, 6, el a avut putere să închidă cerul, ca ploaia să nu plouă pe pământ, în zilele proorociei sale, „trei ani și șase luni și iarăși s-a rugat și cerul a dat ploaie și pământul a odrăslit roada sa” (Iacob 5, 17—18). Retrăgându-se din calea celor ce voiau să-i ridice viața, Ilie a ajuns la același munte Horeb, unde s-a adăpostit într-o peșteră, postind 40 de zile și 40 de nopți. La chemarea ingerului, a ieșit în gura peșterii „și iată Domnul trecea!” Neputând să-l privească pe Domnul, Ilie „și-a acoperit fața cu mantia sa” (I Regi 19, 11 și 13). Profetul Ilie s-a învrednicit a nu vedea moartea, ridicându-se de pe pământ, în car de foc.

Spre a corespunde menirii de aici, de pe pământ, precum și în viața ce va să vie, i se cere omului ca prin puterea rațiunii și cu ajutorul Revelației divine să sporească mereu în cunoștința lui Dumnezeu, cerând cu încredere, împreună cu tovarășii: „Schimbă-te-ai la față în munte, Hristoase Dumnezeu, arătând învățăceilor Tăi mărirea ta, pe cât li se putea. Strălucescă și nouă păcătoșilor lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Năcătoarei de Dumnezeu, dătătorule de lumină”.

Biblia jubiliară a Sf. Sinod

Joi, 4 iulie a.c. la sfârșitul lucrărilor de constituire a Adunării Naționale Bisericești, a avut loc la Palatul Patriarhiei din București un moment de înălțare sufletească, concretizat în lansarea **Bibliei**, ediția jubiliară a Sf. Sinod.

La acest moment cu profunde conotații spirituale și culturale au luat parte membrii Sf. Sinod, membrii Adunării Naționale Bisericești, reprezentanți ai Guvernului României, ai Parlamentului, ai Academiei Române, invitați, un numeros public.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist, într-un sublim și elocvent cuvânt, a subliniat importanța acestui fapt pentru Biserica noastră dar și pentru cultura română.

P.S. Vincențiu Ploieșteanu, episcop vicar patriarhal, a reliefat munca asiduă a celui care a lucrat la diortosirea textului Sf. Scripturi vreme de 12 ani, și anume I.P.S. Bartolomeu Anania, arhiepiscopul Clujului.

Au luat cuvântul apoi dl. Acad. Virgil Cândea și dl. Prof. univ. dr. Gheorghe Bârlea, filolog, care au scos în evidență monumentalitatea acestei opere de excepție pentru literatura sacră românească a ultimelor decenii.

I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului a prezentat apoi pe scurt istoria

textului și a canonului biblic de-a lungul veacurilor ca și necesitatea ce a stat la baza redactării și diortosirii actualei ediții a Sf. Scripturi, ediție ce a primit girul Sf. Sinod în anul 2001.

De-a lungul vremii Biserica Ortodoxă Română a manifestat o grijă deosebi-

tă pentru împărtășirea credințioșilor din Cuvântul lui Dumnezeu cuprins în Sf. Scriptură conștientă de faptul că el, cuvântul scris și rostit este cu adevărat „**duh și viață**” (Ioan 6, 63).

Primele traduceri și tipăriri în limba română au fost părți ale Sf. Scripturi, culminând cu monumentala

Biblie de la 1688 sau Biblia de la București.

În anul 1914 apare Biblia Sf. Sinod, numită așa pentru că traducătorii erau ierarhi, membri ai Sf. Sinod, urmată apoi de Biblia tradusă de preoții Vasile Radu și Gala Galaction, apărută în 1938. În anul 1944 a fost editată o nouă Biblie Sinodală, traducerea acesteia fiind făcută de către Nicodim Munteanu, ajuns patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

În perioada 1968—1988 Biblia a fost tipărită în mai multe ediții pe timpul patriarhilor Justinian Marina și Justin Moiescu și a actualului Patriarh Teoctist Arăpașu.

În urmă cu 12 ani, I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu, la îndemnul regretaților teologi Dumitru Stăniloae și Dumitru Fecioru, a inițiat o nouă versiune, a Sf. Scripturi, în limba română, versiune revizuită după Septuaginta. Caracteristica principală a acestei noi versiuni este în primul rând diortosirea textului biblic în acord cu limba română contemporană, bineînțelese păstrând caracterul ei bisericesc, natural și arhaic.

De asemenea impresionează introducerile în cărțile sfinte ale Vechiului și Noului Testament, ca și notele subsidiare și comentariile explicative ale textelor sfinte, atât de benefice pentru cititorul de astăzi al Sfintei Scripturi.

La toate acestea se adaugă și o reușită Concordanță biblică, un apendice cuprinzând unități de măsură și monede menționate în Sf. Scriptură precum și o mapă cu hărțile Țării Sfinte și a lumii antice în epoca neotestamentară.

Așa cum mărturisea autorul, această versiune a Bibliei a fost întocmită prin metoda comparativă: versiunea curentă fiind confruntată cu treisprezece versiuni reprezentative: românești și străine precum și cu texte originale.

Așa cum se prezintă această ediție jubiliară a Sf. Scripturi ea este cu adevărat o operă de monumentalitate ce va rămâne peste veacuri ca munca de o viață a unui ierarh teolog literat, poet și editor care și-a închinat viața lui întreagă lui Hristos și Bisericii Sale.

† VISARION RĂȘINĂREANU
episcop-vicar
SIBIU

Părintele Profesor Universitar Doctor Ion Bria a trecut la Domnul

Inima plină de dragoste și compasiune a Părintelui Profesor Bria a încetat să mai bată în dimineața zilei de 2 iulie a acestui an, după ce cu puțin timp înainte împlinise vârsta de 73 de ani, o vârstă simbolică. Părintele Profesor a scris 32 de cărți, 18 colecții de cursuri și prelegeri universitare și peste 280 de studii și articole. Profesor la Seminarul Teologic din Buzău, apoi la Institutul Teologic din București, Părintele a fost implicat începând din 1973 în Mișcarea ecumenică, într-o vreme în care Consiliul Ecumenic al Bisericilor era singura „umbrelă” pentru Bisericile Ortodoxe aflate în țări cu regim totalitar. A știut să profite la maximum de poziția sa în cel mai important organism bisericesc internațional, pentru a face cunoscute în lume Ortodoxia și „sufletul românesc”. Pleacă dintre noi teologul român care a publicat cele mai multe cărți și studii în străinătate, cel care a predat în cele mai cunoscute centre de învățământ și cercetare teologică din lume, cel care a participat la cele mai multe întruniri ecumenice internaționale.

Pentru unii dintre noi a fost prima moarte care ne-a afectat profund. Este prea mare contrastul între personalitatea sa puternică, omul plin de vitalitate, cel care avea atâtea proiecte de viitor, și trupul său inert dintr-un sicriu construit, pentru a putea fi transportat cu avionul, asemenea unei rațe. Moartea este o „taină străină”, poate fi absurdă, imposibil de conceput de cel lipsit dintr-odată de grijă și afecțiune părintească. Dar dacă privim moartea Părintelui Bria din perspectiva sa, dacă îl vedem desprinzându-se pentru un timp de trupul său, pentru a-l primi deplin transfigurat la obșteasca înviere, dacă îl vedem continuându-și slujirea preoțească, la care ținea enorm, și împărtășindu-se „mai cu adevărat”, sau în „alt mod”, cum îi plăcea să ne traducă această expresie liturgică, dacă îl vedem bucurându-se de întâlnirea cu cei dragi „mai înainte adormiți”, dacă îl vedem rugându-se în preajma Troiului ceresc pentru familie, pentru nepoțelele gemene născute recent și care i-au adus atâtea bucurie, totul se schimbă. Va fi prezent în continuare dar sub o altă formă, mult mai in-

tens. În mormântarea, oficiată la Mănăstirea Cernica, a fost un curs festiv, în care Părintele ne-a vorbit atât de mult prin tăcerea sa...

Au venit cu multă dragoste pentru a sluji: Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Înalt Prea Sfințitul Serafim, Mitropolitul românilor ortodocși din Europa centrală și de nord, Înalt Prea Sfințitul Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei și decan al Facultății de Teologie din Alba Iulia, Înalt Prea Sfințitul Nifon, Arhiepiscopul Târgoviștei, Prea Sfințitul Sebastian Ilfoveanul, Episcop vicar patriarhal, iar din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Prea Sfințitul Episcop Genadios Limouris.

În predica rostită, Înalt Prea Sfințitul Părinte Daniel, ucenic apropiat al Părintelui Bria, a reliefat excelența personalității celui mai cunoscut teolog român în străinătate. Părintele a îmbinat ca nimeni altul statornicia dărilor cu deschiderea spre lume a romanilor. Acest mod de a fi al Părintelui Profesor Bria, sublinia Mitropolitul Moldovei, nu ar trebui, deci, să constituie o excepție în teologia românească de azi. Părintele Profesor a știut mereu să prezinte simbioza: doctrină, spiritualitate, cult — lex credendi, lex orandi, lex agendi — fiind cel care a pus în circulație conceptul „Liturgia după Liturgie”, și a numit mărturisirea creștină martiriu, gândindu-se la cei ce suferau pentru curajul mărturisirii, scriind ca nimeni altul despre misiologie din punct de vedere ortodox. Înalt Prea Sfințitul Serafim a vorbit din partea diasporii românești, care îl cunoscuse și apreciasse în mod cu totul deosebit. Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon a omagiat personalitatea Părintelui Bria, prezentând rolul important jucat în întrunirile ecumenice.

Mesajul din partea Secretarului general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Konrad Raiser, a fost citit de Părintele Profesor Ioan Saucă, Directorul Institutului Ecumenic din Bossey. Au fost cuvinte pline de sensibilitate, exprimându-se grațitudinea pentru cei peste 25 de ani de muncă asiduă în slujba unității creștinilor.

(Continuare în pag. a 8-a)

PARTICIPANT

Etica și spiritualitatea profesiei medicale

(Urmare din pag. a 2-a)

Investigațiile moderne și de laborator nu pot exclude dialogul medicului cu bolnavul și nici examenul obiectiv, acestea din urmă având un rol și un loc incontestabil în elaborarea diagnosticului și, implicit, în conduita terapeutică.

Simbioza acestora în procesul de elaborare a diagnosticului, progresul științei, perfecționarea metodelor de investigație și conștiințiozitatea medicului, au condus la o scădere simțitoare a erorilor de diagnostic și de tratament.

În elaborarea diagnosticului și în conduita terapeutică, morală profesională medicală recomandă „să greșim cât mai puțin și să învățăm din greșeli”.

În exercitarea profesiei medicale, tămăduitorul, în afara misiunii nobile de a vindeca, are obligația păstrării cu sfințenie a secretului medical. Cu excepția datelor pe care le furnizează bolnavului, medicul nu trebuie să furnizeze nici unei alte persoane tainele acestuia, păstrându-le ca pe un secret al „spovedaniei”.

O altă misiune morală și spirituală a medicului este să păstreze viața bolnavului, să nu accepte, sub nici o formă, eutanasia — moartea blândă. Viața a fost primită ca dar, prin urmare bolnavul nu are dreptul să-și suprimă viața oricât de grea și de dureroasă ar fi suferința sa.

În același context se încadrează și suprimarea vieții prin avorturile provocate, pe care medicul nu are dreptul să le efectueze nici din punct de vedere moral și nici spiritual.

În cadrul exercitării profesiei medicale, medicul nu trebuie să efectueze experimente pe ființa umană, decât în măsura în care acesta se bazează pe respectul ființei umane și se află în slujba acesteia.

Etica și spiritualitatea profesiei medicale obligă medicul, înainte de toate, să nu vatăme — primum non nocere: el nu trebuie să adauge elemente de suferință, ci să îndepărteze simptomele bolii.

Pentru exercitarea în bune condițiuni a actului medical, medicul are obligația să-și formeze și să-și dezvolte continuu calitățile morale, profesionale, spirituale, fizice.

Păstrate cu sfințenie, temeiurile morale și spirituale ale profesiei medicale dau

noblețe profesiei, așa cum rezultă și din cuvintele lui Hipocrate: „Deși soarta medicului este de a fi mai mult criticat decât onorat, medicina rămâne totuși una din cele mai nobile și frumoase profesii”.

Profesiunea medicală este o „profesiune de luptător”, o „profesiune de efort”, cea mai umană și cu o înaltă semnificație morală: lupta împotriva bolii și morții, lupta pentru sănătate și viață; o luptă care cere sacrificiu, curaj, datorie, onoare, disciplină, particularități ce conferă actului medical un caracter eroic.

Cuantificarea valorii actului medical sub raport moral și social a fost bine definită de Homer în Iliada: „Face cât oameni mai mulți un om care vindecă oameni”, iar în China antică circula zicala: „Este mai valoros să salvezi o viață omenească decât să construiești o pagodă cu șapte etaje”.

Actul medical săvârșit de medicul tămăduitor, luminat de Creator, îl conduce la vindecarea semenului aflat în suferință.

Dar vindecarea bolnavului trebuie înțeleasă ca un act de restaurare a ființei umane, prin vindecarea definitivă a trupului și a sufletului.

Doar astfel, actul medical însumează proprietăți divine și umane, în plus aceasta, profesia de medic, este, în egală măsură, etică și spirituală.

BIBLIOGRAFIE

1. D. Abrudan — **Anuarul Academic**, Ed. U.L.B. 2000/2001.
2. P. Chirilă — **Conceptul de medicină creștină**, Ed. Cristiana, București 2001.
3. B. Duțescu — **Etica profesiei medicale** — Ed. Didactică și Pedagogică, București 1980.
4. Fl. Georgescu — **Filozofie și Medicină** — Ed. Medicală, București 1978.
5. J. Cl. Larchet — **Teologia bolii** — Traducere Mihoc V., Ed. Oastea Domnului, Sibiu 1997.
6. Ilie Moldovan — **Adolescența — preluia la poemul iubirii curate**, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca 2001.
7. L. Vulcu, I. Crăciun, R. Elefterescu, L. Cocora, F. Iezinchiy — **Socioetică — manual pentru pregătirea asistenților cu diplomă universitară** — Ed. Bucura, 1997.
8. V.D. Zamfirescu — **Etică și etologie**, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1982.

Mircea Eliade

(Urmare din pag. a 4-a)

pe un plan mai abstract dialectica dintre miracol și banalitatea cotidiană, jocurile amneziei și ale anamnezii în mijlocul „teroarei istoriei”, libertatea și salvarea prin spectacol, prin reînscenare și imitație a arhetipurilor mitice. (Pentru Eliade, știam mai de mult, imitația nu devine posibilă decât prin imaginație; cele două cuvinte au, de altfel, o etimologie cu rădăcini comune). Desigur, astfel de mărturii-document sunt datorate nu numai afectivității lui Eliade, dar, deopotrivă și sensibilității, afinității și priceperii inconfundabile a lui Matei Călinescu.

Autorul Crailor de curte veche, se explică, motivându-și judecățile prilejuite de acest roman eladesc: „Poate că fără să-mi dau seama, Nouăsprezece trandafiri atin-

sese în mine o coardă nostalgic-imaginativă. Textul îmi apărea ca o invitație la o reverie în cheie quasi-gnostică despre România și exil. Întorcerea „acasă”, în țara pierdută, fiind imposibilă în realitate, ea devenea, dacă nu posibilă, cel puțin — dar acest puțin era extraordinar de prețios — imaginabilă; la limită, imaginabilă în însăși imposibilitatea ei, smulșă inimaginabilului, ceea ce-i dădea o putere de seducție specială”. S-ar putea spune că, în anume privințe, Nouăsprezece trandafiri este o continuare, o postfață a celorlalte romane sensibile ale prozatorului-filosof. Romanul amintit este o sinteză a unor culturi interferente europene, indiene, americane. Este, probabil, o chintesență de filoofii, culturi, psihologii nu numai închipuite, imaginate, dar și trăite de el în atâtea ani.

Preoțimea brașoveană în anul 1940 încearcă să immortalizeze în frescă personalitatea marelui voievod Mihai Viteazul

În arhiva istorică din Șchei am identificat mai multe documente referitoare la o impresionantă acțiune a preoțimii brașovene privind realizarea unei săli comemorative Mihai Viteazul în cadrul Muzeului „Țării Bârsei”, la care, alături de brașoveni își aduce contribuția marele istoric Nicolae Iorga. Dat fiind ineditul documentelor, vom prezenta șirul cronologic al evenimentelor.

În zilele de 28 și 29 iunie 1936, la Brașov se desfășoară „Congresul Ligii pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor” sub președinția istoricului Nicolae Iorga, congres care era precedat de o manifestare privind: „Inaugurarea Muzeului Etnografic Regional în sala Sfatului” din Brașov (28 iunie, orele 10), urmat de cuvântările participanților în sala „Astra” (orele 11) și masa comună la Cercul Militar (orele 13,30), serbări oferite de teatrul „Astra”, coruri și jocuri școlare și sălești (după masa zilei de 28 iunie), pentru ca a doua zi să se facă o excursie în Secuime „cu trecerea prin satele românești maghiarizate. La Sfântu Gheorghe, în sala Teatrului Orășenesc se desfășoară, în cinstea acestui eveniment Festivalul Școlii de Misionare din Vălenii de Munte, urmat de spectacolul Trupeii de Teatru a Ligii Culturale. În aceste împrejurări, Nicolae Iorga a susținut mai multe conferințe, născându-se și ideea realizării unei fresce, în cadrul muzeului abia înființat, dedicată marelui voievod al Unirii, Mihai Viteazul.

Inițiativa este luată de preoțimea brașoveană, care în 29 februarie 1940 se adresează „Excelenței Sale, D-lui Gh. Alexianu, Rezident regal al Ținutului Bucegi”, cerându-i să accepte vicepreședinția unui comitet de acțiune, menționând de la început că „în trecutul Ardealului preoțimea a înscris în istoria neamului pagini de rodnică activitate și sacrificii”, motiv pentru care, „astăzi — se scrie în continuare în document — preoțimea județului Brașov, intrunind în sala Sfatului din Brașov, se gândește să continue faptele de înalt patriotism ale înaintașilor și Vă roagă Excelență, a primi vicepreședinția activă a unui comitet restrâns, care și-a ales ca scop să ducă la îndeplinire o frescă reprezentând pe Mihai Viteazul în sala „Mihai Viteazul” din Sfatul Municipiului Brașov. În izvoarele istorice ale Brașovului („Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt”, vol. V, pag. 378), precum și alte lucrări, acte și documente din arhiva istorică a Brașovului și ale Liceului Săsesc, se găsesc prețioase dovezi asupra intrării lui Mihai Viteazul în Țara Bârsei, asupra cantonării armatei lui în suburbiile Brașovului și a primirii lui în mod sărbătoresc în Sfatul orășenesc, de către autoritățile săsești brașovene, la începutul anului 1600.

Pentru a-i eterniza trecerea prin Țara Bârsei — se spune în continuare în document — și momentul primirii lui în Casa Sfatului din Brașov, dorim să începem o mișcare pentru strângerea fondurilor necesare de la populația română, cu cari să putem duce la îndeplinire lucrarea comemorativă: O frescă lucrată de un mare artist, demnă de amintirea Marelui Voievod, care reușise să realizeze Unirea tuturor Românilor.”

Aflăm în încheiere componența comitetului de acțiune: „din Excelența Sa Consilier regal N. Iorga, ca președinte activ, Excelența Voastră ca vicepreședinte, (Prea) C(ucerenicul preot) dr. Nicolae Stinghe, adm(inistrator) C(ucurpesc, ort. rom., P.Cuc. Vasile Stoicanea, protopop-Zărnești,

Ilie Hociotă, protopop militar, Mihail Hodărnău, protopop greco-catolic — ca membrii și preotul Dumitru Tohăneanu din Brașov, ca secretar și casier.”

Răspunsul Rezidentului Regal Gh. Alexiu este dat la 13 aprilie, printr-o adresă oficială adresată preotului protopopului N. Stinghe la Brașov, semnată de directorul Fl. Popescu Moșoan și șeful secției M.A. Popescu, prin care îl invită să participe la consfătuirea ce va avea loc în acest scop la Rezidența regală în ziua de 17 aprilie 1940, orele 11.

Acceptarea de președinție a lui Nicolae Iorga, la care face referință documentul de mai sus, o aflăm dintr-un alt document emis de Comisiunea Monumentelor Istorice (str. General Berthelot, nr. 28, S.II), adresat tot preotului Nicolae Stinghe la Brașov prin care îi „face cunoscut că dl. profesor Iorga este de părere să se facă fresca de care vorbiți în adresa Prea Cucerniciei Voastre”, primește să facă parte din comitet, dar pentru a vă putea da sfatul cerut, este nevoie de cel puțin o schiță a tuturor lucrărilor ce voii a executa.

Prevăzând dorința marelui istoric, dr. Nicolae Stinghe, administratorul protopopesc alcătuiește un proiect, pe care îl trimite proiectul mai întâi spre avizare protopopului Vasile Stoicanea la Zărnești prin adresa sa din 1 aprilie 1940 rugându-l „să binevoii a vă da avizul pentru completarea datelor istorice în legătură cu FRESCA pe care preoțimea Brașovului vrea să o ducă în sala Sfatului din Brașov”, subliniind că „datele ne sunt necesare până la 10 aprilie a.c.”. Răspunsul dat de protopopul zărneștean, în calitate de membru al comitetului de acțiune este consemnat pe același document în următorii termeni: „Cum sunt de bastină din jud. Făgăraș, respectuos Vă rog (se adresează lui Nicolae Stinghe) ca datele istorice în legătură cu fresca proiectată să le compuneți în legătură cu marele istoric dl. N. Iorga.”

Ca urmare proiectul este alcătuit de Nicolae Stinghe și prezentat marelui istoric Nicolae Iorga, care își permite doar două modificări nesemnificative. Pentru ineditul și mai ales pentru viziunea unei asemenea lucrări nerealizate nici astăzi, oferim integral textul proiectului, în baza documentului original aflat în arhiva muzeului din Șchei:

„MOTO: Când voi veni la Brașov să tresalt că-s Român!

FRESCA

în sala „MIHAI VITEAZUL” din Sfatul Brașovului
Pictură în frescă în peretele din fundul sălei:

Străjuit de doi comandanți, Mihai Viteazul stă pe scaunul de onoare, pe care sașii au așezat un antependium, lucrat în fir de aur, luat de pe tetrapodul bisericii Sf. Nicolae din Șcheu.”

În dreapta: protopopul Mihai și conducătorii români din Țara Bârsei, în costume de mare sărbătoare (identificarea acestor conducători).

În stânga: Magistratul saș și conducătorii orașului liber săsesc, în costume derigoare, primesc oficial și supunere pe Mihai Viteazul, la 1600.”

(Urmare din pag. a 3-a)

cu cei opt ani în care a îndeplinit funcția de decan al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (1992—2000).

Activitatea de dascăl a fost împlinită cu o muncă de cercetare științifică de excepție. Părintele Magistru Păcurariu este autorul a 19 lucrări în volum (alte trei lucrări se află în prezent sub tipar). În fruntea importanței se află, desigur, monumentală sinteză privind Istoria Bisericii Ortodoxe Române, redactată în trei volume, însumând peste 1900 de pagini și publicată în două ediții (o a treia se află sub tipar la Iași). Este cea mai amplă sinteză de istorie bisericească românească, mult mai completă decât celelalte două sinteze apărute în secolul trecut (având ca autori pe Nicolae Iorga și pe Părintii Profesori G.I. Moisescu, Șt. Lupșa și Alexandru Filipașcu), luând în considerare ultimele rezultate ale cercetărilor de istorie politică, bisericească și culturală. Ea a fost precedată de apariția unei alte Istorie a Bisericii Ortodoxe Române, un manual pentru Seminarile Teologice, tipărit până azi în cinci ediții (a șasea sub tipar) și în curs de traducere în limba greacă. Un compendiu al monumentalei sinteze a fost tipărit la Chișinău (1993) și tradus, cu unele comple-

Părintele Magistru Mircea Păcurariu

tări, în limba germană (este singura lucrare pe această temă tipărită în spațiul german).

O altă lucrare de sinteză a Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu privește istoricul Bisericii ardelenice (Istoria Bisericii românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș până în 1918, Cluj-Napoca, 1992). De asemenea, a publicat și alte lucrări cu subiecte din istoria Bisericii ardelenice: **Începuturile Mitropoliei Transilvaniei** (1980); **Politica Statului ungar față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului, 1867—1918** (1986), lucrare documentată, tradusă în limbile engleză, franceză și maghiară; **Istoria mănăstirii Prislop** (1986), prima monografie a acestui locaș monahal; **Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu, 1786—1986** (1987); **Revoluția românească din Transilvania și Banat în anii 1848—1849. Contribuția Bisericii** (1995); **Cărturari**

sibieni de altă dată (lucrarea însumând peste 700 de pagini, cuprinzând biografiile a 130 de oameni de cultură sibieni; ea se află sub tipar la Editura Dacia din Cluj-Napoca).

Alte lucrări în volum ale Părintelui Mircea Păcurariu sunt: **Basarabia. Aspecte din istoria Bisericii și a neamului românesc** (1993); **Sfinți daco-romani și români** (în două ediții, 1994 și 2000). O carte de căpătâi pentru toți cei doritori să cunoască istoria Bisericii noastre este **Dicționarul Teologilor români** (1996, 501 p.), singura lucrare de acest gen din limba română (o nouă ediție este sub tipar). Ea prezintă biografiile a 720 de teologi. Iar o carte de suflet, reflectând experiența pastorală a peste trei decenii, este **Predici la duminici și sărbători, la praznicele împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinți români; precum și ocazionale și la înmormântări** (2000, peste 600 pagini).

Pe lângă aceste lucrări, Părintele Magistru Mircea Păcurariu este și autorul a peste 100 de studii de specialitate, tipărite în reviste și lucrări românești din țară și străinătate, a peste 400 de articole și a aproape 100 de recenzii. Întreaga activitate științifică a Magistrului nostru însumează peste 700 de titluri cu peste 13 000 de pagini tipărite.

Pentru remarcabila activitate bisericească, didactică și culturală, Magistrul nostru a fost ales, la 24 octombrie 1997, membru corespondent al Academiei Române, fiind al 16-lea profesor al Școlii teologice sibiene care s-a bucurat de această onoare. Totodată, a fost cinstit cu diferite distincții bisericești și laice: **Iconom stavrofor** (1976), **„Crucea Patriarhală”** (primită de la Patriarhul Iustin Moisescu, în 1979, și de la Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist Arăpașu, în 2001); **ordinul „Steaua României”** în gradul de ofițer (distincție oferită de fostul președinte al României, Emil Constantinescu); apoi peste zece medalii din partea Patriarhiei Române, a unor eparhii din țară, a Patriarhiei Moscovei și a Patriarhiei Bulgare.

Acum, la acest ceas aniversar, îi urăm **La Mulți Ani** cu pace, așteptând și alte realizări spre folosul Bisericii și a teologiei românești.

În fund: Asistența, femei și bărbați, în costume naționale din Șcheu.

II

Sculptură pe peretele din dreapta sălei:
Andrei Mureșianu, vorbind mulțimei înveșmântate în costumele naționale ale fiecărui ținut românesc.

Garda lui Andrei Mureșianu este compusă din contemporanii săi:

INSCRIPTIE

„Uniți-vă în cuget, uniți-vă'n simțiri”

Pictură în frescă în peretele din stânga sălei.
Cor de tineri și tinere în costumele vechilor societăți studențești din Ardeal, Bucovina, Basarabia, Macedonia, Moldova, Muntenia, Viena etc.

Ciprian Porumbescu conduce eorul

Andrei Mureșianu asistă, în extas!

Între coriști, luptătorii românilor din'ainte de război

Inscripție

„Pe-al nostru steag e scris „UNIRE”

COMITET

Președinte: Domnul Profesor N. Iorga, Consilier Regal
Vicepreședinte: Domnul Gh. Alexiu, Președinte Regal
Membrii: Protopii Brașovului și cei al Buzaielor.

Inițiatorii: „Aceleaș proeți din trecut și de astăzi” din municipal și Județul Brașovului.

Sfatul să fie evacuat de chiriași și birouri și să devină Muzeul Țării Bârsei și adevărat „MONUMENT ISTORIC”.

Pentru a preîntâmpina neajunsuri din partea autorităților se apelează și la Serviciul Tehnic din cadrul Primăriei Brașov, solicitând un „REFERAT asupra stării clădirii Sfatului din Piața Libertății” (azi Piața Sfatului n.n.). Ca urmare se primește avizul favorabil, semnat la 14 aprilie 1940 de ing. șef al Serviciului Tehnic, Simțion, cu următoarele aprecieri:

„Întreaga zidărie este solidă și în stare bună, în schimb lemnăria șarpantei acoperișului este foarte mâncaută de cari și afară de aceasta capetele corderelor sunt întrate în putrefacție.

Tavanul de deasupra sălii de ședințe (8×12 m) este încovoiat în așa măsură că săgeata în mijlocul sălii este de 18 cm. Pentru consolidarea acestui tavan — acum 12 ani — s-a făcut o întăritură în pod, dar și aceasta a cedat puțin.

În această situație, refacerea întregului acoperiș, dar mai cu seamă, a tavanului este imperios necesară.

Costul acestor lucrări — inclusiv refacerea înveltoarei — se urcă la 1 200 000 lei.”

În ciuda acestor impresionante strădăni, frumoasa inițiativă este curmată de cele două evenimente cutremurătoare: Dictatul de la Viena din august 1940 și crima bestială asupra marelui istoric din noiembrie 1940.

Considerăm că la 1946, când Costin Petrescu restaura pictura interioară a bisericii Sf. Nicolae, iar în tinda bisericii realiza fresca intrării lui Mihai Viteazul în Cetatea Brașovului, s-a folosit de această tematică pusă la dispoziție de dr. Nicolae Stinghe, încă preot la această biserică. De altfel, Nicolae Iorga încă din anul 1937 emitea o recomandare pentru pictorița Elena Popea pentru a restaura pictura bisericii, așa cum dovedește o scrisoare inedită, păstrată în aceeași arhivă. Doar moartea pictoriței, survenită în anul 1941 nu i-a permis protopopului brașovean Nicolae Stinghe să apeleze la serviciile acesteia.

Considerăm că la 400 de ani, după moartea marelui voievod, inițiativa preoțimii brașovene ar putea să renască, în condițiile în care, în Casa Sfatului (azi Muzeul Județean) se reorganizează tematic integral spațiul expozițional. Aceste documente pot fi mărturii și modele.

Prof. dr. VASILE OLTEAN

1. Arhiva Muzeului bisericii „Sf. Nicolae”, fond „Nicolae Iorga”, document inedit emis la 14 iunie 1936 de Liga pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor, „recunoscută persoană morală prin legea promulgată sub nr. 629 din 9 februarie 1907 (Monitorul Oficial 261/22 Febr. 1907) și înscrisă în Trib. Ilfov S.I.c.c. registrul persoanelor juridice sub nr. 219 din 27 Iunie 1925.

2. Documentul este semnat de eca. 50 de proeți din Brașov și împrejurimi, dintre care menționăm: dr. Nicolae Stinghe, administrator protopopesc, protopop Vasile Stoicanea, protopopul Branului, dr. Ioan Pușcariu, din partea Oficiului parohial Apața, pr. Aurel Negrescu, parohul ort. din Intorsura Buzăului, pr. Petru Leuca, paroh Satulung, pr. Nicolae Frateș din Dobârlău, pr. Virgil Runcanu, Poiana Mărului, pr. Ioan Turcu din Tântari, pr. Gh. Oncioiu din Moieciu de Sus-Bran, pr. Nicolae Gogonea din Râșnov, pr. Ioan Modroi din Vama Buzăului, pr. Andrei Badiu din Măruș, pr. Vasile Pană din Zărnești, pr. Aurel Radu din Teliu, pr. Nistor Filip din Barcani, pr. Liviu Rusan din Sita Buzăului, pr. Ioan Stelea din Zizin, pr. Gheorghe Șebău din Satulung, pr. Victor Botiman din Satu Nou, pr. Isăia Enescu din Șimon, pr. Elie Ioanovicu din Feldioara, pr. căpitan Eugen V. Saftu, consor al Garnizoanei Brașov, pr. Ioan Bărbat din Târlungeni, pr. Nicolae Bărsan din Dârste, pr. Valeriu Voieag din Brașov, pr. Cornel Măerșan din Crisbav, pr. Vasile Mereș, Brașov-Cetate ș.a.

3. Colecția de documente istorice ale Brașovului cunoaște în anul acesta tipărindu-se al 9-lea volum, sub egida Arhivelor Statului din Brașov, primul datând din anul 1889.

4. Arhiva Muzeului cit., fond „Mihai Viteazul”.

5. Idem., fond „Nicolae Iorga”, emis la 9 aprilie 1940 sub semnătura secretar-director Victor Bratul.

6. Adresa nr. 295/1940, arhiva bisericii cit.

7. Arhiva muzeului, fond „Mihai Viteazul”, doc. din 1 aprilie 1940 necatalogat.

8. Arhiva cit., fond „Mihai Viteazul”, doc. necatalogat.

9. În original „Sculptură”, înlocuit de N. Iorga, „Pictură în frescă”.

10. Se știe că Mihai Viteazul oferise cu prilejul primului popas brașovean (20 octombrie 1599) acest antependium bisericii Sf. Nicolae, dispărut în condiții necunoscute „Colecțaneea”, manuscris al eronicarului Julius Teutsch, aflat la Arhivele Statului, Brașov, p. 388).

11. Protopopul Mihai, colaborator al diaconului Coresi, unul din cei mai cunoscuți colaboratori ai voievodului Mihai Viteazul, el fiind acela care l-a dus pe doctorul Brașovean la Târgoviște pentru a-l trata pe Mihai Viteazul, tot el îl întâmpină pe marele voievod în tabăra de la Prejmer și îl însoțește în toate popasurile brașovene.

12. Este vorba de popasul al doilea al lui Mihai Viteazul, între 1—15 martie 1600, după victoria de la Șelimbăr, când convoacă în Casa Sfatului Dieta Transilvaniei.

13. Era scris inițial „Sculptură”, iar Nicolae Iorga corectează „Pictură în frescă”.

Apariția lucrării *Cateheze* (Ed. Banatica, 2001) a Pr. prof. univ. dr. Sorin Cosma constituie un veritabil eveniment editorial pentru învățământul nostru teologic. Conținând 210 cateheze, distribuite echilibrat în două volume (însușind 973 de pagini), cartea reprezintă o nouă ediție, revăzută și mult îmbunătățită a celei publicate la Arad în 1992, fiind rodul prodigioasei activități didactice pe care autorul a prestat-o timp de aproape patru decenii.

În principal, așa cum mărturisește autorul, „cartea îndeplinește o funcție didactică pentru cei ce se pregătesc să devină preoți și profesori de religie”, fiind „asemenea unui manual școlar, un instrument de lucru în predarea religiei la clasele V—XII”. Redactat sub formă de lecții (fiecare cateheză fiind o entitate distinctă), materialul acoperă un întins spectru tematic aferent scopului didactic propus, îndeosebi prin abordarea interdisciplinară în perimetrul

teologic, autorul dovedind o amplă erudiție — de la universul biblic, dogmatică, morală creștină, misterul liturgic și istoria bisericească.

Observăm în concepția generală a cărții o judicioasă și coerentă eșalonare structurală a conținutului. În primul volum, materialul se grupează în jurul a două axe tematice importante. Cea dintâi și cea mai bogată (aproape 300 de pagini) încorporează nu mai puțin de 68 de cateheze biblice așezate sub semnul corespunzător al Vechiului și, respectiv, al Noului Testament, parcurgerea lor oferind (cu detalieri și nuanțări) o pertinentă introducere în conținutul atât de bogat în evenimente, personaje și semnificații al Sfintei Scripturi. Volumul întâi se încheie cu o succesiune de 40 de cateheze dogmatice — un capitol de o evidentă densitate tematică, fiecare diviziune, conținutul fiecărei cateheze remarcându-se printr-o elevată tratare spirituală. În acest sens, o simplă enu-

merare de titluri devine relevantă: Revelația dumnezeiască, ființa și atribuțiile lui Dumnezeu, parusia sau a doua venire a Domnului, Sfintele Taine (Botezul, Euharistia, Maslul etc.), creștinismul și celelalte religii, ș.a.

Al doilea volum este axat pe alte domenii tematice. Primul este cel aferent moralei creștine — segment ce se distinge atât prin bogăția și diversitatea aspectelor tematice, cât și prin stilul captivant de aleasă sensibilitate și mare forță de persuasiune. O bună parte din volumul al II-lea (226 de pagini) este rezervată catezelor de istorie bisericească, autorul tratând mai întâi aspecte semnificative din istoria Bisericii universale (de la întemeierea Bisericii creștine și răspândirea creștinismului, la principalele momente și evenimente ale organizării Bisericii creștine — incluzând Sinoadele Ecu-

menice, Schisma cea Mare din 1054, Reforma și Contrareforma în Biserica de Apus, până la mișcarea ecumenică din epoca modernă.

Catehezele referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române alcătuiesc o privire diacronică asupra organizării vieții bisericești în principalele structuri teritoriale românești, selectându-se cu discernământ acele aspecte și personalități ce au avut un rol determinant în devenirea noastră spirituală. În sfârșit, cartea se încheie cu capitolul destinat catezelor liturgice, cu principalele repere introductive în actual liturgic, de cunoaștere a componentelor anului liturgic potrivit derulării sărbătorilor înscrise în calendarul ortodox.

Din sumara punctare de mai sus, rezultă că această bogată culegere de cateheze concepută de Pr. prof. dr. Sorin Cosma depășește

cadru strict școlăresc și se extinde în aria de interes mai larg, oferind preoților parohii materialul adecvat la alcătuirea alocuțiilor catehetice, a predicilor exegetice, la cursurile misiunare anuale (de definitivare și promovare), la examenele de capacitate preoțească, la examenele de concurs pentru ocuparea unei parohii, dar mai ales la efectuarea catehizărilor sistematice „atât de necesare în zilele noastre, când o generație de credincioși necatehizați se confruntă cu tot felul de erezii și secte, care de care mai nocive adevărului descoperit de Dumnezeu” — cum se exprimă însuși autorul. Ba mai mult, bogatul conținut al acestei cărți poate fi de folos „asemenea unui catehism, credincioșilor adulți, dornici să cunoască și să mărturisească adevărul descoperit spre mântuire de Dumnezeu oamenilor” — în aceeași recomandare a autorului.

Și cu această lucrare, Pr. prof. dr. Sorin Cosma ne convinge de temeinica stăpânire a instrumentarului științific cu care operează sistematic, consecvent, susținându-și permanent expunerile tematice pe un bogat și relevant material bibliografic, apelând la arhetipuri pentru explicarea originii, evoluției și sferei semantice a noțiunilor și categoriilor cu care operează (virtute, calendar, taină, patrie, cult, inimă, maslu

etc.).

Și de această dată sunt puse în valoare adecvat bogatele sale cunoștințe extrateologice: lingvistice, istorice, filosofice, etnologice, psihologice, pedagogice etc. De notat, bunăoară, din punct de vedere didactic, atenția cu care se stabilesc etapele, verigile lecției, potrivit specificului orei de religie, tematicii și scopului didactic urmărit; exactitatea cu care se întocmește chestionarul spre a fi cât mai eficient în fixarea cunoștințelor, capacitatea de sinteză în formularea ideilor, a concluziilor generalizatoare rezultate din tema tratată; varietatea modalităților didactice folosite în împlinirea scopului educativ prin lecția de religie, apelându-se atât la resortul rațional, cât și la cel afectiv, într-o îmbinare corespunzătoare. Prin întregul conținut și prin sugestiile ce le degajă, cartea se constituie ca o meritorie contribuție la întocmirea unei judicioase programe școlare pentru orele de religie, acum într-o etapă de febrile căutări.

Această lucrare (ce nu are egal în seria bibliografiei de specialitate) vine să configureze și mai convingător portretul unui cercetător de elită, atât de puternic afirmat deja cu temeinice și inedite contribuții la studierea moralei creștine.

Prof. PETRU CĂLIN

A vorbi despre cartea părintelui prof. Ilie Moldovan în urma unei lecturi foarte proaspete este o misiune deloc ușoară pentru un profesor. Am ezitat și m-am apropiat cu sfială de cuvântul celui care se declara cu o scripă în ochi „profesor de morală, dar nu moralist”. M-a încurajat și prezența caldă a autorului, om al păcii, cu vorba bogată, dar liniștitoare, cu privire pătrunzătoare dovedind credință și echilibru interior.

Cartea este adresată adolescenților, dar este o lecție pentru orice vârstă.

Surprinde plăcut portretul adolescentului ideal căruia autorul i se adresează permanent:

„Totuși, un astfel de adolescent există, iar prin el și lângă el totul se îmbracă în sărbătoare și se înțarță de har. Și, fie că vorbește sau tace, fie că e treaz sau doarme, fie că e de față sau în altă parte, ne descoperă ce este el însuși: unul și același dar dumnezeiesc, una și aceeași comoră de bucurie și fericire. E un instrument, e o liră a vieții curate, o harfă care vibrează în acord cu cele mai tainice adieri ale harului ce-l însoțesc. Iată de ce melodia ce tresaltă din el răspândește cea fascinantă și aduce cu sine cea încântare care preîntâmpină poemul iubirii în toată măreția lui din viitorul apropiat. Dumnezeiesc și omenesc, în același timp, acest imn al adolescenței îl transfigurează pe purtătorul lui, fiind astfel și în măsură să-l rezolve problemele vieții sale intime. A tăta vreme cât se află pe această cale de aur, o mână cerească îi hrănește trupul, îi umple inima și-i înflăcărează cugetul”.

Itinerar spiritual desfășurat simbolic în Postul Mare, cartea vorbește despre credință, iubire și eroism:

„Întreaga viață de ascetă și luptă, despre care în parte am amintit mai înainte, nu constă, în definitiv decât în păstrarea cu zel a harului curăției, din care odrăsește iubirea curată, în măsură să-l confere tânărului depășirea de sine sau eroismul. Așadar, eroismul are și el o finali-

Pr. prof. ILIE MOLDOVAN, *Adolescența-preludiu la poemul iubirii curate*, Editura Renașterea — Cluj-Napoca, 2001.

tate, care nu este alta decât iubirea, căreia îi consacram cea mai mare parte a cărții de față”.

Intr-o limbă clară, folosind adresarea directă, subtil și permisiv, autorul își pune în evidență ideile:

Iubirea este darul lui Dumnezeu care îl deosebește pe om de animal, este fiorul divin diferit de sexualitatea animalică. Există argumente științifice care combat interpretarea simplistă a teoriei evoluționiste:

„... documentele fosile afirmă cu totul altceva decât susțin teoriile evoluționiste. Nu numai că nu există verigi intermediare între diversele specii de vieți, dar mai ales este izbitor faptul că mari grupuri de organisme vii au apărut brusc și nu au suferit transformări apreciable în cursul unor lungi perioade de timp. Cu alte cuvinte, paleobiologia, o știință de mare extindere în zilele noastre, atestă teza creaționistă.

... Un cercetător din acest domeniu se exprima astfel: „Ceea ce dezvăluie fosilele ar putea fi comparabil cu ideea existenței unui Creator”.

Viața nu a apărut la întâmplare, iar omul trebuie înțeles „ca o taină a zidirii lui Dumnezeu”. Modelul desăvârșit al omului, în concepția autorului „nu se află în individ, cum se află în cei doi, în bărbat și femele”. Taina căsătoriei are la origine dorința de regăsire a unității de ființă:

„Avându-și izvorul în taina scoaterii femeii din coasta bărbatului ei, iubirea dintre cei doi soți va însemna pentru totdeauna o regăsire de care să se bucure, deopotrivă, amândoi. Într-adevăr, în această lume, omul, însul, are nevoie de un soț, care să fie pe măsura lui, și prin care să se împlinească”.

Nașterea de prunci il apropiere pe om de pragul creației.

Printre sușuri și coborâșuri, ispite și capcane, itinerariul spiritual, început în Duminica întâia din Pos-

tul Mare, Duminica ortodoxiei, continuă îndemnându-i pe credincioși să-și urmeze drumul cu ochii ațintiți spre vârf. Citatul biblic, bine ales, cade ca o sentință morală:

„Nimeni care va pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu”.

Un posibil motto al acestui ghid moral apare la fiecare pagină: „Ai venit, tinere, la mine și de data aceasta, eu îți dezvălu adevăruri care nu se afișează nici pe pereți, după cum nu se publică nici în ziare”.

Alteori cuvântul se naște spontan, inspirat cu valoare de adevăr relevant: „A cunoaște că totul în lume e însăși lumea este darul iubirii supreme a lui Dumnezeu”.

Lectura continuă, sănătatea sufletului, apără sănătatea trupului. Sunt lansate avertismente asupra a tot ceea ce poate să vină rău prin lectură, presă, teatru, cinema și televiziune. Când nu sunt bine alese toate acestea pot deveni surse ale pervertirii cugetului, tânărul ajungând să trăiască o viață străină, să se niveleze, să se depersonalizeze. Statisticile infiorătoare au un singur remediu: viața trăită în curăție sufletească, supusă influențelor pozitive, sportul, excursia, gândirea și rugăciunea, muzica.

Un sprijin moral este castitatea: „Castitatea într-o nouă imagine descoperită în Joia Mare”.

Despre castitate, fiul meu, ți-am vorbit de atâtea ori în itinerariul nostru, fiind de fapt chiar subiectul numărului unu al convorbirilor noastre. Niciodată, însă, până acum nu ți-am spus despre ea tot ce se cuvine să știi, și anume că este o mare forță spirituală, angajată ca atare în lupta pe viață și pe moarte ce are loc în făptura ta”.

Rugăciunea, mărturisirea, postul, milostenia sunt alte trepte pe calea desăvârșirii.

Planul înalt, parcă îndepărtat și greu accesibil este

alternat în mod neașteptat cu un altul apropiat, familiar care ia naștere din valorile aflate la îndemna fiecăruia: iubirea de mamă, iubirea de țară și de valorile naționale.

Mesașul de final este de o credință desăvârșită în puterea regeneratoare a tineretii:

„Tinere, ai călcat pragul mileniului trei. E vremea care cu orgoliu își scrie pe frunte: Știință și libertate!”, veac ce înaintea în istorie cu pretențiile pe care le auzi la orele de educație sexuală: „trebuie să știm totul!”. Ce anume? Lucruri care până la acest ceas al vremii era chiar rușine de a fi spuse și de a fi ascultate; dar de a mai fi și săvârșite? Suntem un popor creștin de două mii de ani, dar asemenea vorbe nu s-au mai auzit în neamul nostru. Ele vor să prevestească dispariția din istorie a acestui neam. Nu, de o mie de ori, nu! Tu ești speranța neamului nostru. Pentru tine am scris această carte. Despre tine pot spune: Tu ești România! Prin tine se ridică în fața ochilor noștri o generație nouă. Un tineret pe a cărui frunte strălucește sfânta cruce ca semn al sănătății sufletești, înzestrat cu o privire în care scânteiază flacăra integrității morale”.

„Tinere, ascultă-mă, chiar dacă ai purta numai tu, cu statornicie, pe viață și pe moarte, lupta de fiecare zi, vei învinge, vor veni mulți din generația ta la calea cea bună, iar numărul lor va spori mereu”.

Ce-ar mai fi de spus?

Izvorâtă dintr-o bună cunoaștere a celor omenești, cartea este o treaptă a căutării de sine, a adolescenței, vârsta cutremurată de marile întrebări existențiale, iar autorul ei, părintele prof. Ilie Moldovan, se dovedește a fi unul dintre oamenii rari care veghează la mântuirea noastră, adesea împotriva propriei noastre voințe. O carte pentru adolescenți și nu numai, un prilej de reflecție, un loc al gândului bun, generat de unitate în jurul unei idei existențiale: apropierea omului de Dumnezeu.

Prof. MATEI DANIELA-FIORINA

Bucurie duhovnicească la Sadu

Pentru credincioșii ortodocși români ai frunții comune Sadu din jud. Sibiu, ziua de duminică, 21 iulie a.c., a fost o zi de aleasă bucurie.

Bucuria a fost produsă de venirea în mijlocul lor a Prea Sfințitului Visarion Rășinănean, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, pentru a săvârși sfânta și dumnezeiască Liturghie în biserica veche cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, monument istoric, (sec. XVIII).

La orele dimineții îmbrăcați în frumoasele costume populare credincioșii tineri și vârstnici în frunte cu păstorul lor sufleteșc Pr. Gheorghe Neagoe au ieșit întru întâmpinarea Prea Sfinției Sale.

După sosirea în fața bisericii, Prea Sfinția Sa a binecuvântat pe credincioși, fiind primit cu Sf. Cruce și cu Sf. Evanghelie și cu un cuvânt de binevenire și cu un cuvânt de binevenire. Un grup de tineri fluerăși au interpretat câteva bucăți folclorice după care în procesiune s-a intrat în sfânta biserică.

După ritualul prescris al „luării vremii” a început Sf. Liturghie arhierescă slujită în sobor, răspunsurile liturgice fiind date cu însuflețire de întreaga obște a credincioșilor.

La priceasnă Prea Sfinția Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură, tâlcuind pericopa evanghelică a duminicii a IV-a după Rusalii și dând sfaturi duhovnicești credincioșilor de aici.

Prea Sfinția Sa a reliefat și însemnătatea istorică a acestei localități care a dat în decursul vremii oameni de nădejde ai Bisericii și ai culturii: episcopul Ino-

chentie Micu, Samuil Micu, dr. Ioan Piuraru Molnar primul oftalmolog român, ca și numeroși preoți slujitori ai sf. altar.

După optusul Sf. Liturghii, P.C. pr. paroh Gheorghe Neagoe a fost hirotesit întru „sachelar” cu dreptul de a purta brâu albastru fiind citită mai întâi Gramata mitropolitană emisă cu acest prilej de Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

În cuvântul de răspuns P.C. Sa a mulțumit lui Dumnezeu pentru această zi de înălțare sufletească, arătând că este prima Liturghie arhierescă în această biserică după 34 de ani când mitropolitul de piosă amintire Nicolae Mladin a poposit la Sadu. A mulțumit apoi Î.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Rășinănean, ca și tuturor credincioșilor prezenți.

De menționat că în localitate se mai află încă o biserică de lemn sfințită de P.S. Sa Visarion în anul 1999 și o impunătoare biserică nouă în construcție ce se zidește prin strădania celuilalt paroh de aici P.C. Pr. Gheorghe Boorel.

A fost cu adevărat o zi de bucurie cea duminică de iulie la Sadu, o zi în care toți ne-am împărtășit din darurile revărate asupra tuturor prin sfânta Liturghie arhierescă săvârșită aici.

A fost o zi a comuniunii, a celor vii și a celor adormiți, în jurul aceluiași sfânt altar străbun, o zi dăătoare de nădejdi și de bucurii pentru toți cei care au luat parte din plin la măreția ei.

PARTICIPANT

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- Luni, 1 IULIE 2002 — Pleacă spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- Marți, 2 IULIE 2002 — Participă la lucrările Sf. Sinod al B.O.R. — După masă participă la lucrările Sinodului Permanent al B.O.R. — Se întâlnește cu P.C. arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Patriarhale. — Primește pe Prea Sfințitul Epifanie Norocel, episcopul Buzăului. — Primește pe Prea Sfințitul Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos.
- Miercuri, 3 IULIE 2002 — Participă la lucrările Adunării Naționale Bisericești.
- Joi, 4 IULIE 2002 — Participă la lansarea „Bibliei” tradusă și comentată de I.P.S. Bartolomeu Anania, arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. — Primește pe domnul Valer Dorneanu — președintele Camerei deputaților din Parlamentul României. — Poposește la mănăstirea Predeal în drum spre Reședința din Sibiu.
- Vineri, 5 IULIE 2002 — Primește, la Reședința de la mănăstirea Predeal, pe P.C. preot Vitan Lucian și pe sora Șandor Maria.
- Sâmbătă, 6 IULIE 2002 — Primește, la Reședința mitropolitană din Sibiu, pe domnul Sasu Marcel din Chișinău.
- Luni, 8 IULIE 2002 — Primește pe pr. Ciobanu Petre cu soția, de la parohia Slatina, jud. Suceava.
- Marți, 9 IULIE 2002 — Primește în audiență pe pr. Papară Zamfir de la Spitalul Militar din Sibiu. — Primește pe pr. Necula Constantin, asistent la Facultatea de Teologie „A. Șaguna” din Sibiu. — Primește pe P.C. arhid. Oancea Ezechil, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- Miercuri, 10 IULIE 2002 — Vizitează mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus. — Vizită la mănăstirea Cârțoara, prot. Avrig.
- Joi, 11 IULIE — Primește pe P.C. arhid. Oancea Ezechil, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- Vineri, 12 IULIE 2002 — Prezidează lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.
- Luni, 15 IULIE 2002 — Primește pe Dl. Dr. Emil Băcilă, directorul Direcției Sanitare Sibiu.
- Marți, 16 IULIE 2002 — Primește pe pr. dr. Nicolae Dura — parohul parohiei românești de la Viena (Austria). — Primește pe d-l Boris Mihai din Cluj-Napoca. — Primește pe d-l Valer Dorneanu, președintele Camerei Deputaților a României.
- Miercuri, 17 IULIE 2002 — Primește pe d-na Veronica Pojagu din Sibiu. — Primește pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
- Joi, 18 IULIE 2002 — Primește pe d-l Dan Munteanu, din Brașov, președintele Direcției de Cultură, Patrimoniu și Culte al jud. Brașov. — Primește pe P.C. Pr. Consilier Simion Săsăujan.
- Sâmbătă, 20 IULIE 2002 — Primește pe P.C. Pr. Silviu Negruțiu din Târgu Mureș.
- Duminică, 21 IULIE 2002 — Participă la Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană Sibiu.
- Luni, 22 IULIE 2002 — Primește pe scriitorul Toma Istrati, din București.
- Marți, 23 IULIE 2002 — Primește pe P.C. pr. prof. dr. Dumitru Abudan, decanul Facultății de Teologie „A. Șaguna” din Sibiu, însoțit de d-l prof. univ. dr. Ioan Stoicescu, prorectorul Universității „L. Bлага” din Sibiu. — Primește pe d-l regizor Paul Orso din București. — Primește pe d-l Ioan Mușiu, din Săliște.
- Miercuri, 24 IULIE 2002 — Primește pe arhim. Ilarion Urs, starețul mănăstirii „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus. — Primește pe P.C. pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
- Vineri, 26 IULIE 2002 — Primește pe P.C. pr. Dan Miron cu soția, din Hamburg, Germania.

P.C. pr. VALENTIN SICOE
secretar eparhial

Pr. prof. univ. dr. Ion Bria

(Urmare din pag. a 5-a)

Jul din partea înalt Prea Sfințitului Părinte Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, cuprinzând cuvinte de apreciere și recunoștință, a fost citit de P.C. Pr. Lect. Univ. Drd. Constantin Necula, care a rostit câteva cuvinte de mulțumire din partea Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, și din partea Oastei Domnului. Un mesaj de suflet a trimis și Prea Sfințitul Casian, Episcopul Dunării de Jos. Din partea Facultății de Teologie „Patriarhul Justinian” din București a vorbit P.C. Părinte Decan Profesor Univ. Dr. Nicolae Necula, fost elev al Părintelui Bria la Buzău, și apoi student la București. A fost o evocare plină de emoție a celui mai iubit profesor din timpul anilor de studii de la Buzău. Au mai fost prezenți din partea corpu-

lui didactic al Facultății din București: P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, P.C. Pr. Conf. Dr. Constantin Coman, P.C. Pr. Conf. Dr. Vasile Răducă, P.C. Pr. Conf. Dr. Tache Stere. Din partea Facultății de Teologie din Alba-Iulia a slujit P.C. Arhimandrit Dr. Teofil Tia, care a avut ea referent principal la teza de doctorat pe Părintele Profesor Ion Bria. Au fost prezenți și alți preoți slujitori.

Sicriul purtat pe brațe a fost așezat în mormântul pregătit cu ani în urmă în proximitatea celui aparținând Părintelui Stăniloae.

Părintele Stăniloae și Părintele Bria sunt cei doi teologi care au schimbat radical metoda de a preda Teologia Dogmatică. Teologii tineri de astăzi sunt chemați să-i omagieze nu doar citându-i sporadic, ci meditando asupra vieții lor și citindu-le temeinic operele.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA, P.S. Episcop-vicar VISARION RAȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 28 Iunie a.c. — P.S. Sa a săvârșit slujba de Te-Deum la Școala de Transmisiuni din Sibiu cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la înființarea acesteia. — A slujit Vecernia și Litia în Catedrală. — Seara a participat la Dineul oficial oferit în cinstea atașșilor militari străini din România aflați în vizită la Sibiu.
- 29 Iunie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Mănăstirea „Sf. Ap. Petru și Pavel” din Cârțoara, roșind cuvânt de învățătură.
- 30 Iunie a.c. — P.S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a noii biserici „Sf. Trei Ierarhi” din parohia Făgăraș-Combinat și Sfânta Liturghie arhierescă roșind cuvânt de învățătură. Au fost acordate Acte de apreciere P.C. pr. paroh Vasile Onciu și Consiliului Parohial.
- 2-4 Iulie a.c. — P.S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
- 6 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană. — A participat la Vernisajul Expoziției „Icoana din sufletul copilului”, organizată de Patriarhia Română la Cercul Militar Sibiu roșind cuvânt de învățătură și înmânând diplome premianților. — Seara slujește la Vecernie în Catedrală.
- 7 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Înălțarea Domnului” din Brașov (pr. paroh Victor Neamțu) roșind cuvânt de învățătură. — Seara slujește și predica la Slujba Vecerniei în biserica parohială din Dumbrăvița, prot. Brașov (pr. paroh Ioan Câmpeanu).
- 9 Iulie a.c. — P.S. Sa a prezidat examenul de capacitate pentru teologii din Arhiepiscopia Sibiului.
- 10 Iulie a.c. — P.S. Sa a prezentat o prelegere cu tema „Importanța parohiei pentru misiune”, preoților cursanți de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- 11 Iulie a.c. — P.S. Sa a prezidat examenul concurs pentru ocuparea parohiei Făgăraș II (Brâncoveanu). — A săvârșit în Catedrală Vecernia și Acatistul Mântuitorului.
- 13 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- 14 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela parohială din Mârșă, prot. Avrig (pr. paroh Ioan Filimonescu), roșind cuvânt de învățătură.
- 15 Iulie a.c. — P.S. Sa a vizitat canonic Schitul Păltiniș din jud. Sibiu.
- 17 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană. — Seara slujește Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 20 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Ilie” din parohia Miercurea Sibiului prot. Săliște (pr. paroh Ioan Brădăliță), roșind cuvânt de învățătură. — Seara slujește și predica la slujba Vecerniei în parohia Dobârca prot. Săliște (pr. paroh Ioan Topârceanu).
- 21 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Sadu, prot. Sibiu roșind cuvânt de învățătură. — P.C. pr. Gheorghe Neagoe a fost hirotesit întru sachelar.
- 22 Iulie a.c. — P.S. Sa a slujit în sobor înmormântarea Ierom. Lavrentie Șovre la mănăstirea Frâsinei, jud. Vâlcea.
- 26 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană. — A primit pe P.S. Irineu Slătineanu, arhieru-vicar al Eparhiei Râmnicului. — A participat la Vernisajul expoziției „Simon Bolivar — El Libertador”, organizată la Sibiu de Ambasada Venezuelei.
- 27 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă la Schitul „Sf. Pantelimon” de la Colțul chiliilor — Zărnești, jud. Brașov roșind cuvânt de învățătură. — Seara slujește și predica la Vecernie în biserica „Sf. Împărați” din parohia Tohanul Vechi II (pr. paroh George Bota).
- 28 Iulie a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Arhangheli” din Păuca, prot. Sibiu, roșind cuvânt de învățătură, P.C. pr. paroh Ilie Arseniu a fost hirotesit întru sachelar. — În aceeași zi seara, slujește și predica la taina Sf. Maslu de obște în biserica parohială din Presaca, prot. Sibiu (pr. paroh Ioan Avram).
- 29 Iulie a.c. — P.S. Sa a primit pe Ex. Sa N'Kue, episcop romano-catolic din Benin (Africa).
- 30 Iulie a.c. — P.S. Sa a participat la aniversarea împlinirii a 70 de ani a P.C. pr. prof. acad. dr. Mircea Păcurariu, festivitate ce a avut loc la Cluj-Napoca, roșind cuvânt de felicitare.
- 4 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Treime” din Vale, prot. Săliște (pr. paroh Ioan Munteanu) roșind cuvânt de învățătură. — A participat la festivitatea de premiere a participanților la Concursul Icoana din sufletul copilului, desfășurată la Fântânele, jud. Sibiu. — Seara slujește și predica la taina Sf. Maslu de obște la Tâlmăciu.
- 5 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a noii biserici cu hramul „Sf. Ioan Iacob Romanul” de la Căminul de bătrâni din Sibiu (str. G. Coșbuc) și Sf. Liturghie arhierescă roșind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Cătălin Dumitrescu a fost hirotesit întru sachelar.
- 6 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea Bucium, prot. Făgăraș cu prilejul hramului, roșind cuvânt de învățătură. — A cercetat biserica din Șerecița, aflată în șantier de restaurare. — Seara slujește Vecernia și Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.
- 8 August a.c. — P.S. Sa a participat la festivitatea de primire a delegațiilor participante la Festivalul internațional de Folclor — Sibiu, roșind cuvânt de salut. — A cercetat canonic bisericile parohiale din Benești și Ighișul Vechi — prot. Agnita.
- 10 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană. — Seara oficiază tunderea în monahism a două viețuitoare de la mănăstirea Orlat.
- 11 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit slujba de punere a pietrei de temelie la biserica Sf. Arhangheli din cartierul brașovean Astra și Sf. Liturghie arhierescă roșind cuvânt de învățătură, pr. parohi: Szeilian Manolache și Mihai Manolache. — Seara slujește și predica la taina Sf. Maslu de obște în biserica din Holbav, prot. Brașov (pr. paroh Claudiu Nahoi).
- 14 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană. — Seara slujește Vecernia și Prohodul Maicii Domnului în Catedrală.
- 15 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea Sâmbăta de Sus.
- 16 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica Dintre Brazi cu prilejul zilei hramului (Sf. Martiri Brâncoveni), roșind cuvânt de învățătură. — Seara slujește Vecernia și Acatistul Adormirii în Catedrală.
- 18 August a.c. — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Cuv. Paraschiva” din Gura Râului, prot. Săliște cu prilejul aniversării a 800 de ani de atestare a bisericii, roșind cuvânt de învățătură, (pr. paroh Petrică Mitrea). — A participat la un Simpozion organizat de oficialitățile locale și de parohie. — A cercetat și monumentala biserică Sf. Arhangheli din aceeași localitate (pr. paroh Ioan Peană).

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Cazu Policarp Morușca. O cronologie a faptelor de Aurel Sasu. Cartea este publicată la Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002, 244 p.

În această carte autorul se ocupă de Cronologia faptelor lui Policarp Morușca. Pentru cei care nu au auzit de Policarp Morușca sau mai bine zis de Episcopul Policarp Morușca, ardelean de-al nostru, care a fost episcop în America. Născut în Cristești (Dealul Geoagiului), jud. Alba la 20 martie 1883, dintr-o familie binecuvântată de vrednici români, preotul Ioan și preoteasa Ana. După studiile medii a urmat studiile teologice la Institutul Teologic „Andreian” din Sibiu, 1902—1905. Preoția a primit-o în 2 iulie 1908. În 1925 la 28 octombrie a intrat în monahism la Sf. Mănăstire Hodoș — Bodrog, eparhia Aradului. Pe 21 noiembrie 1925, a fost ales stareț al Mănăstirii, până în 1935, când a fost ales Episcop misionar pentru românii din America. În 1935 pe 4 iulie a avut loc înscăunarea la Detroit. A păstorit până în august 1939. În tot acest timp a condus bine viața românilor din America, dar în vremuri sub regimul comunist, venind în țară a fost ținut pe loc și a plecat la Domnul înainte de a-și mai revedea credincioșii din America.

A fost foarte bun prieten cu vrednicul de amintire I.P.S. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, care l-a ajutat pe cât îi va fi fost posibil în acele timpuri. A fost iubit și de alți ierarhi și oameni importanți, care însă n-au putut avea trecere la regimul din acea vreme.

L-am cunoscut și eu pe Prea Sfințitul Policarp Morușca, când a vizitat Mănăstirea Dragomirna.

Dumnezeu să-l odihnească și să-i dea pace sufletului.

★

● Am primit zilele acestea cartea „Mânca-v-ar Raiul” în memoria Părintelui Cleopa, ediția a III-a revăzută și adăugită, Iași, 2002.

Desigur că mulți dintre d-voastră l-ați cunoscut pe părintele arhim. Ilie Cleopa, om mare, învrednicindu-se de mari daruri de la Dumnezeu, încă din această lume, după lungi nevoițe cu post și cu dreaptă socoteală în rugăciune, fiind el însuși sub ascultarea călugărească.

Iată ce scrie I.P.S. Bartolomeu: „Părintele Cleopa are vocația marilor insingurări și poate cu Sfinția Sa se încheie multiseclulara tradiție a pustnicilor moldovene.

Poartă în spate ani buni de retragere duhovnicească și cunoaște pe viu ce înseamnă să trăiești în peșteră, să te hrănești cu bureți și poame uscate, să te călăuzești iarna după urmele fiarelor și să birui asprimea gerului cu dogoarea rugăciunii celei fără de oprire.”

O recomandăm tuturor, indiferent că sunt tineri sau vârstnici. Pentru toți timpul se câștigă citind-o.

★

● Editura Oastea Domnului publică cartea: **Lumină din lumină** de P.C. pr. Mihai Rusu, Sibiu, 2002, 253 p. Apare cu binecuvântarea I.P.S. Sale dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.

Este o carte de predici la duminici de peste an, care va fi fără îndoială o carte de căpătâi pentru preoții noștri slujitori. Dorim să fie primită bine de frații preoți și să facă din ea un cuvânt prețios către credincioși, în special, din eparhia noastră.

★

● **Viața în Hristos și maladia secularizării** de P.C. pr. Ioan Bizău, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002, 309 p.

Lucrarea aceasta se ocupă de secularism ca judecată și apocalipsă. În aceste prime XV capitole se ocupă de acest secularism și apoi încearcă o ieșire din el. Partea a doua se ocupă de toleranța iluministă între utopie și realitate. Se ocupă tot aici de specificul iluminismului transilvănean.

Această carte vine din experiența unui preot, și de aceea este o carte bună care se pune la îndemâna cititorilor.

★

● Editura Universității Transilvania publică cartea: **Literatură Română Veche**, de prof. Ovidiu Moceanu, Brașov, 2002, 206 p.

E o carte care se ocupă de bazele Literaturii române vechi, de influența bizantină, de rolul Bisericii în cultura și literatura noastră veche din Evul Mediu. Și apoi tot printre problemele generale se ocupă de continuitatea scrierilor pe pământul românesc. Fiind o carte de învățământ universitar se ocupă, apoi de literatura religioasă slavonă, de Cronica lui Ștefan cel Mare, de Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie, apoi se ocupă de scrierile în limba română: de Scrisoarea lui Neacșu, Palia de la Orăștie, de scrierile lui Nicolaus Olahus și apoi de începuturile literaturii artistice românești în secolele XVII—XVIII. Astfel se ocupă de literatura religioasă a lui Varlaam, Udriște Năsturel, Simion Ștefan și Dosoftei. Apoi se ocupă de Biblia de la București și Antim Ivireanu. Apoi de marii cronici moldoveni: Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce. Se ocupă apoi de cronicarii munteni: Letopisețul Cantacuzinesc, Radu Hriștea Popescu și Radu Greceanu. Se ocupă apoi de Anonimul Brâncovenesc, de stolnicul Constantin Cantacuzino și de alți cronicari: Nicolae Costin, Radu Tempea și Nicolae Milescu Spătarul.

Acordă apoi un mare capitol lui Dimitrie Cantemir și un altul cărților populare. Iată o carte care merită toată atenția noastră, fiindcă e parte din istoria noastră cea de toate zilele.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Rășinăreanu — episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 85 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.111.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.